Poštarina u gotovu plaćena.

VRHBOSNA

KATOLIČKOJ PROSVJETI.

IZLAZI NA DVA ARKA
5. i 20. U MJESECU.
CIJENA NA GODINU 50 DINARA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

GODINA XXXVIII. BROJ 15. i 16.
20. KOLOVOZA 1924.
IZDAJE KAPTOL VRHBOSANSKI.
UREĐUJE DR. MARKO ALAUPOVIĆ.

SADRŽAJ.

„Bosanska Pošta", Sarajevo.

VRHBOSNA

KATOLIČKOJ PROSVJETI.

BR. 15 i 16. U SARAJEVU, DNE 20. KOLOVOZA 1924. GOD. XXXVIII.

Apostolska konstitucija o Jubileju.

Obustavljaju se Oprosti i Povlastice tokom godine sveopćega Jubileja 1925.

PIJO BISKUP

Sluga slugâ Božjih

Na vječnu uspomenu.

Otkada je, ne bez nadahnuća Božjega, ustanovljeno, da se veliki Jubilej u ovom slavnom Gradu, u nekom stanovitom razdoblju, obdržava, nikada nijesu nikakve prilike vremenâ, stvari i putovanja mnoštva ljudi zapriječile, da ovamo kroz Svetu Godinu pohrle. Jer je kršćanskim vjernicima ma kojega stališa, dapače samim carskim i kraljevskim dostojanstvom urešenim, kako pismeni spomenici svjedoče, bilo svetom dužnošću da se oko ove Apostolske Stolice okupe, da kod Rimskoga Biskupa i Petrova nasljednika, koji je jedini pravi svete nauke čuvar i tumač, te vrhunaravonga života čisti i neiskvareni izvor, crpu čim će se u zajednici vjere utvrdivati i življenje u vezi savršenosti — što je ljubav — k višoj svetosti upraviti. Da dakle što više vjernika i ovdje potraže, što se samo u ovom Gradu može naći, obilnija pomagala pobožnosti i pomirenja, kao i da jedinu i nepovrijedljivu vlast Rimske Crkve svojom prisutnošću priznadu, pretšasnik Naš Siksto IV. godine 1473. odredio je, da, čim se proglasi Jubilejski Oprost, svi ostali otpusti kaznâ, bili oni podijeljeni ili se imali istom podijeliti, isto tako p o v l a s t i c e ma komu dane izvan Rima ime Apostolske Stolice i po njezinoj vlasti opraštati i odrješivati u nutarnjem i vanjskom sudištu, kroz godinu pomirnu prestanu i obustave se. Od ovakove dakle ustanove, koju zatim, prema različtim okolnostima, pretšasnici Naši dosta ublažiše, mislimo da Nam se nije udaljiti, danas to manje što se i veće povorke mogu odlučiti i spremiti na laglje i udobnije putovanje, i kad je većma važno za vjeru i za samo čovječansko društvo, da što više hodočasnika pohrli ka grobu Apostolâ, da čvršće budu svezani s ovim središtem katoličkoga jedinstva te najuzvišenije osjećaje i duh ljubavi i mira medu sobom goje i podržavaju. K tomu dolazi i to, da pogled gdje toliki sinovi Naši puni sinovske ljubavi skupa dolaze u Rim, premda su toliko kopnom i morem od Nas udaljeni, ne može a da nekatolike koji su dobre volje, ne dirne i ne potakne ih na veću želju k vjerskom jedinstvu.

Zato, vlašću Našom apostolskom, običajni oprosti i povlastice što se vrše izvan Rima ime Naše, kako su i Naši pretšasnici u sličnim zgodama odredili, tako i Mi odredujemo, da se kroz cijelu Svetu Godinu obustave i prestanu, osim onih koje ćemo nabrojiti.

Napose hoćemo, da od oprosta, koji su dani za žive, oni što slijede, netaknuti i nepromijenjeni ostanu:

I. Oprosti koji se n a č a s u s m r t i dobivaju.

II. Onaj, kojim se svi mogu poslužiti, kolikogod puta, na glas zvona P o z d r a v A n đ e o s k i, ili koju drugu molitvu koja odgovara dotičnomu vremenu, izmole.

III. Oprosti podijeljeni onima koji pobožno posjete crkve, gdje je izloženo Svetootajstvo za klanjanje kroz č e t r d e s e t s a t i.

IV. Oprosti, koje mogu dobiti oni, koji prate presveti Sakramenat, kad se k bolesniku nosi, ili pošalju svijeću ili baklju, da ih drugi tom zgodom nosi.

V. Oprost koji mogu vjernici toliko puta dobiti kolikogod puta iz pobožnosti posjete Kapelicu Porciunkulu u hramu sv. Marije od Anđelâ, kraj Asisija.

VI. Oprosti, koje običavaju podjeljivati Svete Crkve Rimske Kardinali, Nunciji Apostolske Stolice, zatim Nadbiskupi i Biskupi kad vrše službu pontifikalnu ili kad dijele blagoslov na koji drugi uobičajeni način.

Za sve ostale oproste potpune i nepotpune koje je ili Sveta Stolica izravno podijelila, ili su ih drugi na koji god način podijelili ili ih imadu podijeliti bud po samom pravu bud po posebnoj povlastici, koja im je dana, odredujemo, da se kroz čitavu Svetu Godinu ne mogu primijeniti za žive, nego samo za pokojne. A ovim sadašnjim pismom zapovijedamo i naredujemo, da se osim Jubilejskih oprosta i onih, koje smo gore napose izuzeli, nadalje nikakovi drugi, pod kaznom izopćenja, u

koje se upada smjesta, i drugim kaznama koje će prema uvidavnosti Ordinariji odrediti, ne proglasuju, ne navlještaju niti u uporabu uvadaju.

U istu svrhu zbog koje se oprosti obustavljaju, izvan Rima i njegovih predgrada kroz cijelo vrijeme Velikoga Jubileja obustavljamo i nećemo da ikomu pomažu ovlaštenja i indulti odrješavati takoder od grijehâ Nama i Apostolskoj Stolici pridržanih, odrješavati od cenzura, razvezati zavjete ili ih promjenjivati, osim toga odvezivati od iregularnosti i zapreka, ma komu te povlastice i na kakav god način bile podijeljene.

Da se ipak od obnovljene crkvene discipline sadanjega vremena ne udaljimo, ovo naredujemo kao iznimku:

I. Na snazi ostaju sve ovlasti Kodeksom crkvenoga prava ma kojim načinom podijeljene, izuzevši ovlasti što proizlaze iz privilegija koji po Kodeksu nije bio opozvan, kao kod kan. 4. i 613.

II. Na snazi su nadalje i netaknute povlastice za vanjsko sudište (pro foro externo), koje je Apostolska Stolica kako Nuncijima, Internuncijima i Apostolskim Delegatima, tako i mjesnim Ordinarijima i Poglavarima, duhovnih Redova ma kojim načinom podijelila gledom na njihove podložnike.

III. Napokon povlasticâ što ili običaje S. Penitenciarija Naša podjeljivati Ordinarijima ili ispovjednicima za nutarnje sudište, ne obustavljamo ni izvan Rima, ali tako da se samo nad onim pokornicima izvršuju, koji, kad ispovijed obavljaju, po sudu Ordinarija ili ispovjednika ne mogu bez velikih poteškoća doći u Rim.

Štogod je dakle u ovom Pismu sadržano, sve to hoćemo i zapovijedamo da bude ustaljeno, tvrdo i valjano ne obziruć se na išto protivno.

A njegovim primjercima ili izvacima, takoder tiskanim, od kojega javnoga bilježnika vlastitom rukom potpisanim i pečatom kojega crkvenoga dostojanstvenika potvrdenim, hoćemo da se ima vjerovati, kao kad bi se samo ovo Pismo predalo i pokazalo.

Nikomu dakle nije slobodno ovu stranu Naše obustave, izjave, volje prekršiti, ili protiv nje drzovito raditi; ako li bi se pako tko drznuo na to napasti, neka znade, da će naići na srdžbu svemožnoga Boga i blaženih Apostola Petra i Pavla.

Dano u Rimu kod Svetoga Petra, dne 5. mjeseca jula godine 1924. Pontifikata Našega treće.

O. kard. Cagiano, S. R. Crkve kancelar. O. kard. Giorgi, Veliki penitencijar.
Rafael Virili, protonotar apostolski.
Ivan Zani Caprelli, protonotar apostolski.

Prst Božji.

Napisao Dr. Fran Binički.

Povjesna pozornica.

Čitava je zemlja golema pozornica. Na njoj su svi stvorovi i glumci i gledaoci. Od iskona se odigrava golema beskrajna gluma. Madač bi rekao: Čovjekova tragedija. Drugi: Polemos kata panton. Svakako je protagonist čovjek, Ničejeva plava živina. Neki tvrde, da je upravljač lagodni, nehajni gospodin, glupi Slučaj. Drugi misle, da je prpošna dama, slijepa Sreća. A neki odrješito tvrde, da je čovjek, i samo čovjek. I to čovjek poput onoga Andersenova kralja, koji hoće da skine s prijestolja i samoga Boga. Dašto, neki glumci svjetuju, da treba Boga pustiti u miru. Po njihovu se Bog ne miješa u ljudske poslove, pa zašto bi ljudi u njegove? Ali bojovniji nisu zadovoljni sa svojim čovještvom. Nije im dosta puka autonomija razuma i volje, van hoće da na Božje prijestolje postave čovjeka i čovještvo. I kliču jarosno: »Raskinimo uze njihove i zbacimo sa sebe jaram njihov«. Ali »se smije onaj, što sjedi na nebesima, Gospod im se podsmijeva. Pa im govori u srdžbi svojoj i zbunjuje ih gnjevom svojim«. (Ps. 2., 4., 5.)

Zbilja, čitava prošlost čovječanstva kliče jasno i glasno, da život pojedinaca i povijest naroda nije samo mehanički niz dogadaja, da udesom ljudskim ne ravna puki običaj ni slijepa sreća, da ljudi nisu ni puke marijonete u kazalištu ni nezavisna, apsolutna bića, koja sve rade na svoju ruku, bez ikakve odgovornosti. Povijest čovječanstva svjedoči, da u životu pojedinaca i naroda djeluje i prst Božji. Ne ovako kao što drže lakovjerni i praznovjerni, koji misle, da Bog na rodeni dan otkroji svakome udes, koji ga ne će minuti. Ne tako, da ne može izgubiti sreću onaj, koji se rodio pod srećnom zvijezdom. Fatalizam je istočnjačka ludost. Svak je kovač svoje sreće. Bog nije mušičavi silnik, koji bi nekome dosudio neminovnu sreću, nekome jad i nevolju. Bog je premudri gospodar, predobri otac i prestrpljivi, ali i pravedni sudac. Pojedinci i narodi rade sve slobodnom voljom. Rade, što hoće; ali ne, dok hoće. Nu gospodar prirode udešava sve dogadaje, da dosegne svoju svrhu, a ne uništi usto čovječje slobode. Mnogi se dogadaji kratkovidnu i površnu čine slučajni. Nu ko dublje promotri i promozga, vidjet će očito prst Božji. Svak ga je mogao opaziti u svome životu. Još se lakše zapaža u životu naroda. I shvatljivo je. Pojedincima

Bog plaća izjednačno istom u vječnosti. A narodima i državama plaća već na ovom svijetu. Najočitije se pokazuje prst Božje pravice u životu, u povijesti onih, koji se dižu upravice protiv Boga i prisvajaju sebi njegova prava i gaze njegove ustanove.

Umni je Laktancij prije 1610 godina napisao krasno djelo De mortibus persecutorum. U njemu je živo ocrtao, kako je Božja pravda već na zemlji ošinula rimske despote, koji su tegnuli uništiti djelo Božje, Crkvu Kristovu. Laktancijevo je djelo bila rječita opomena svim vladarima i vladarčićima. Na svakoj se stranici čuje nadahnuti glas: »Kraljevi, sada se orazumijte!« (Ps. 2, 10.) Ututanj. Prvi car koji steče neumrlu slavu, jer ustavi krvoločne progone i dadè Crkvi slobodu, okalja tu slavu neumjesnim cesarizmom. U nj se ugledaše carevi, kraljevi, knezovi. Svi nastojahu i dosele nastoje da s Bogom podijele vlast. Ali tako, da zatvore nebeska vrata i pred njih stave silne baterije, te da bez obzira na volju Božju uzmogu vladati zemljom po svojoj volji i hirovima. Ali se »smije Onaj, što sjedi na nebesima« i pokazuje prstom ne samo na stare neznabožačke careve, van i na kršćanske carpape, što prekoračiše granice svoje vlasti i posegnuše u božansko područje.

Nije na odmet, da se letimice spomene udes glavnih carpapa i njihovih majmuna, koji klapaju njihovim tragom. Njihov je udes sjajno svjedočanstvo, da Bog brani Crkvu katoličku, pa dosljedno da je Crkva djelo Božje.

Prvi rimski carpapi.

Konstantin Veliki bijaše u svem djelovanju car, imperator, augustus. Pontifex maximus poganski, ne prisvajaše doduše vrhovnih prava kršćanskoga nadsvećenika. Ali se nazivaše samosvijesno izvanjskim biskupom. A u bogoslovska se pitanja upletaše više na poticaj udvorica i puzavaca crkvenih, i to još katekumenom. Kad Arij poče trovati Crkvu i predobi na svoju ruku vrtikapu Eusebija nikomedijskoga, piše Konstantin, pobjednik, previsoki august, Aleksandru biskupu aleksandrijskome, i Ariju. Kori obojicu na dugo i podjednako, što se cjepkaju i cijepaju kršćanstvo tričavim pitanjima. A radilo se o božanstvu Isusovu (Euseb., Vita Const. l. 2. c. 69.). Donatovci se obratiše na cara, da im presudi u zgoli bogoslovskom pitanju. Prvi put im odgovori car s negodovanjem: «Šta? Od mene ištete sudije, koji sam u svijetu i čekam sud Kristov!« I predade sve papi Miltijadu. Kad pritisnuše donatovci i drugi put, Konstantin predade parnicu arleskome saboru. Ali konačno car, još ni katekumen, pretrese i odluči sam u čisto bogoslovskom sporu. (August., Contra Crescon. 3, 71.). Konstantin pristade uz odluke općenoga sabora nikejskog, pa izagna Arija i njegove najtvrdoglavije pristalice. Ali predobit arijevskim spletkama dopusti svima, da se slobodno vrate. Zagrozi se sv. Atanasiju, da će ga potjerati, ne dopusti li slobodan povratak u crkvu svakome, ko ushtije. Poslije progna sv. Atanasija u Trier. A i carigradskoga biskupa sv. Aleksandra nagonjaše, da primi Arija. Aleksandrova nasljednika Pavla potjera u Pont, da uzmogne carigradsku biskupiju zaposjesti arijevac Eusebij nikomedijski. Pa eto, Konstantin, velik čovjek, velik vladar, osjeti šibu Božju. Druga mu žena Fausta okleveta sina Krispa. Konstantin ga dade pogubiti. Kasnije doznade za Faustinu klevetu, pa dade zagušiti i ženu. A nije li kazna Božja i nesloga Konstantinovih sinova? Dašto, imali su na duši štošta i Konstant i Konstantin II. Nu svakako je čudnovato, da jedan nakon kratke vladavine gine u ratu s bratom, a drugi za bune Magnencijeve.

Konstancij naslijedi očeve mane, ali bez vrlina. Konstantin se još katekumenom upletao u bogoslovske rasprave, da uzdrži mir i jedinstvo u Crkvi i da očuva pravovjerje. I Konstancij se upletao. Ali ne da brani pravovjerje, već da katoličke biskupe milom i silom navede na arijevsko krivovjerje. Četiri biskupa prikazuju vjerno sliku toga carpape. Hosij kordovski piše bez okolišanja: »Hosij caru Konstanciju, pozdrav u Gospodu. Bijah već davno ispovjednik vjere, kad se počelo poganstvo pod tvojim djedom Maksimijanom. Ako i ti progoniš mene, spreman sam prije sve ostaviti nego prolivati nevinu krv i izdati istinu. A ne slušam ni mrvice tebe, koji mi to pišeš i groziš se. Ne piši dakle više tako, i ne budi arijevac. Prestani, molim te, i sjeti se, da si smrtnik... Ne miješaj se u crkvene stvari. Ne izdaji nam zapovijedi u njima, van dopusti, da te mi u njima poučimo .... Bog je tebi dao svjetovnu vlast a nama je povjerio crkvene poslove... Stoga nije dopušteno ni nama, da vladamo zemljom, ni tebi da kadiš (thymiân)«. (Migne t. 8.) Lucifer kaljarski, veliki ali zagriženi stradalnik, napisa spis pod naslovom: Ne smiju se štediti oni, što griješe protiv Boga. Tu žestoko ustaje protiv cara-teologa, koga zove neupravice i odmetnikom. Još žešće kreše u spisu: Treba umrijeti za Sina Božjega: »Ludi care, kad bi mogao proći kroza sve narode, vidio bi, da svuda vjeruju kršćani kao i mi, i da svuda žele kao i mi umrijeti za Sina Božjega. Naprezao se koliko ti drago, tvoja vjera nije mogla prekoračiti granicu rimskoga carstva, i osušila se svagdje, gdje se počela saditi...« Sv. Hilarij poatjerski već u spisu Ad Constantium reče dosta. Ali Maksimijanovu unuku bješe ono premalo. Stoga svetac drugačije gudi u Knjizi protiv Konstancija: »A sada se imamo boriti protiv progonitelja, koji zavarava, protiv neprijatelja koji laska, protiv antikrista Konstancija... Konstanciju, kažem ti u sav glas, što bih kazao i Neronu, što bi čuli iz mojih usta

Decij i Maksimin: Ti se boriš protiv Boga, bjesniš protiv Boga, bjesniš protiv Crkve, progoniš svece, mrziš na Kristove propovjednike, uništavaš vjeru, postaješ silnikom, ne u svjetovnim već u božanskim stvarima«. I eto, taj silnik, kojega i sv. Atanasij poredi s antikristom (Hist. arian. n. 67.—75.), koji je htio biti i kršćanski pontifex maximus, a opet zatrti pravovjerje, ode k Bogu na račun. Julijan mu navijesti rat. Konstancij trže s vojskom, ali ga snade smrt 3. XI. 361. u gradiću Mopsokrene blizu Tarsa. Laskavci ga zvahu za života »njegova besmrtnost«. A eto, umrije u 45. g.! Komornika Eusebija, glavnoga savjetnika i podstrekača Konstancijeva, spali Julijan živa.

Konstancij je pod krinkom razvodnjena kršćanstva gnjavio kršćanstvo. Julijan bješe dosljedniji. Zbaci krinku i navijesti zator Crkvi mrskoga Galilejca. I njegovi se laskavci stide njegovih djela i pothvata. Pa eto, ne minuše ni tri godine carovanja, a desnica Galilejčeva smrvi cara filosofa-praznovjerca.

Valens se pokaza za Julijana postojanim katekumenom. Kad ga brat Valentinijan uze za suvladara, uperi tragom Konstancijevim. Samim poganima bijahu dopuštene žrtve i praznovjerice. Katolici ostadoše bespravni. Na Crnom moru izgorje 80 mučenika. Ali 378. izgorje živ i silnik Valens u kolibici kod Drinopolja u ratu s Gotima. I dvije trećine vojske izgiboše. Justina, udovica Valentinijana I., bješe prava nadžakbaba, uzor kasnijih carpapica. I sama, i s pomoću svoje kreature, arijevskoga biskupa Auksencija, zadade trista jada katolicima, napose sv. Ambrosiju. Kad bi uprla ljuta u žestoku, bio je Ambrosij pomoć i okrilje. A kad bi se nebo razvedrilo, plaćala je Justina vjerolomljem. Ali konačno morade Justina bježati pred nametnikom Maksimom pod zaštitu Teodosijevu. I preminu izvan svoje države. A sina joj Valentinijana II. zadavi vjerolomni Franak Arbogast 392.

Arbagostova igračka car Eugenij poče milovati i podupirati poganstvo na umoru. Nu ne prođe mnogo, Teodosij pobijedi njegovu brojnu vojsku. Eugenija smače vlastiti vojnik, Arbogast se ubi sam.

Carigradski despoti.

Arkadij, maleni sin Teodosija Velikoga, bijaše najprije lutka u rukama svemožnih ministara i škopaca, a kasnije slavične žene Eudoksije. Ta se istočnjačka Justina zakvači kao i zapadnjačka sa sv. biskupom Ivanom Zlatoustim. Veliki biskup morade dva puta u progonstvo. Vladike udvorice bijahu u tim prigodama jadno oruđe carskoga samosilja. Sv. Ivan preminuo u progonstvu. Njegove vjernike pritisnu cesarizam. Ali se slavična Eudoksija ne nauži pobjede. Dok je sv. Ivan i u progonstvu djelovao blagotvorno, dok ga je milo tješio Petrov nasljednik, Carigrad snadoše potresi, nedaće, tuča. A i carica rodi mrtvo dijete i naskoro preminu.

Caru Teodosiju II. dade najvjerniju svjedodžbu bič Božji Atila. Teodosij morade Atili plaćati danak. Teodosijev škopac-ministar Krisafij naumi, da se na laku ruku riješi Atile. S privolom Teodosijevom podmiti Atilina poslanika, da ubije Atilu. Poslanik kaza sve svome gospodaru. A Atila posla Teodosiju onu kesu, u kojoj je Krisafij dao ucjenu njegovu poslaniku. Novi Atilin poslanik izjavi, da su Atila i Teodosij plemenite krvi, ali da je Teodosij okrnjio svoje plemstvo, jer je postao Atilinim robom. A okaljao ga je, jer se vladao podlo i vjerolomno hoteći ubiti ispod muči svoga gospodara. Atila je zahtijevao, da mu Teodosij preda podlaca Krisafija. Nu Teodosij ne mogaše pregorjeti svoga škopca, van posla obilate darove, da utaži Atilin gnjev. (Hist. Byzant. edit. Ven. p. 39.) Teodosij bijaše zbilja igračka svemoćnoga škopca Krisafija i dvorskih spletkara. Dobar čovjek, ali nikako vladar. Kad je Nestorij navijestio rat presv. Bogorodici, Teodosij se vladao kukavički. Općeni je sabor efeski osudio i svrgnuo krivovjerca Nestorija. Ali je carski poslanik general Kandidijan prisvojio vlast nad općenim saborom i zabranio službu Božju sv. Ćirilu aleksandrijskome i Memnonu efeškome, a ministra financija Ivana posla carigradski dvor, da protjera i Nestorija i sv. Ćirila i Memnona. Još žalosniju ulogu igraše Teodosij, kada arhimandrit Eutih poče širiti monofisitsku herezu. Eutih bijaše krsni kum škopcu Krisafiju, koji ga tegnu uzvisiti na carigradsku patrijarsku stolicu. A kad mu se razbi naum, vrebaše zgodu, da obori vrijednoga patrijara Flavijana. I desi se prigoda na onoj kobnoj razbojničkoj skupštini u Efesu, gdje je drugi Kain, Diosku elksandrijski, okaljao ruke krvlju svetoga patrijara. Teodosij, igračka Krisafijeva, potvrdi sve odluke razbojničke skupštine pa i osudu patrijara Flavijana. Papa Leon Veliki imadaše dosta posla, dok otvori oči ovome slabiću, kojega kolega i zet Valentinijan III. prozva vječnim, pišući njegovu božanstvu. Nu Teodosijevo besmrtno božanstvo snađe nenadano udes sviju smrtnika. Dne 28. lipnja 450. podrani iz Carigrada u lov u goricu. Ali pade s konja i slomi hrptenicu. Noću izdahnu. Sestra mu carica Pulherija predade u ruke pravde zloduha Krisafija. Osuđena smače neki Jordanes, kojemu Krisafij bješe dao umoriti oca. Nametnik Basilisk, brat carice udovice Verine, kojega pobožni Danijel Stilit nazva drugim Dioklecijanom, tegnu obnoviti monofisitizam. Izdade zloglasni enkyklion, kojim osudi kalcedonski vaseljenski sabor. A 500 grčkih biskupa udvorica potpisaše enkyklion. Kasnije će oni isti jadnici osuditi i carski dogmatski ferman i sami sebe. Zaman je Danijel Stilit molio silnika, da ne muti crkvenoga mira. Kad preplašeni nametnik dođe k Dani-

jelu, proreče isposnik: »Ova je himbena poniznost samo izlika, da pokrije svoju okrutnost. Nu naskoro ćete vidjeti moć Boga, koji skida silnike«. Nije trebalo dugo čekati. Basiliska izdade vojvoda Harmatij, ljubovnik carice Zenonide. Car Zenon progna Basiliska sa ženom i s djecom u kapadočki Kukus i dade ih baciti u suhi zdenac. Zenon, tanke savjesti, iskupi riječ, što je bješe dao Basilisku, kad ga je izmamio iz crkve sv. Irene. Ne odsiječe mu glave, ali ga umori gladom.

Nitković Zenon na poticaj patrijara Akacija izdade h e n o t i k o n, ni varenu ni pečenu ispovijest vjere, kojim mišljaše zbližiti monofisite, a zapravo uzruja i katolike i nestorijevce i eutihijevce. Papa osudi henotikon, a Akacij se odvoji od Rima. Cara teologa snade žalosna smrt. Stari grčki pisci pripovijedaju da ga je iznevarce strašno zaboljelo čitavo tijelo i uhvatila padavica, te da je izdahnuo u strašnim bolovima. Kasniji pričaju, da su ga živa zakopali. Svakako je čudno, da se Zenonova udovica Arijadna već četrdeseti dan preudala za dvoranina Anastasija, kojemu majka bješe manihejka, ujak arijevac. Na carskom prijestolju bješe Anastasij bezvoljna igračka škopca Amantija, koji svoju lutku poticaše neprestance protiv katolika. Baveći se više teologovanjem nego carovanjem zadade Anastasij Crkvi dosta nevolja. Sam isticaše, da nekakav zakon nalaže vladaru, da *laže i krivo se kune, ako je od potrebe.* (Theoph. 505. 506.) Potjera nepoćudna carigradskoga patrijara Makedonija i nametnu beznačajnika Timoteja, svoju sliku i priliku. Kad je imaourediti glavara studitskome samostanu, izjavio je: »Anatema budi, kogod zabacuje ili proklinje kalcedonski sabor«. A kad to čuo car Anastasij i uzeo grditi svoju prišipetlju, Timotej će: »Anatema budi, kogod prima kalcedonski sabor!« Punih 27 godina uznemirivaše Anastasij Crkvu, gonjaše pravovjernike, uzrokovaše pobune. Konačno provališe Goti sve do Termopila. Što poštediše barbari, uništiše potresi. A grmljavina noću 1. srpnja 518. prestravi cara, te poče bježati od sobe do sobe. Nađoše ga mrtva u maloj sobici. Preminu od munje ili od straha. Justinijan Upravda učini mnogo za sjaj i napredak rimskoga carstva. I da ôknu, kako bješe zapjevao, bio bi jedan od najvećih careva. Osramoti ga slavična žena Teodora, kojoj je otac vodio medvjeda, a ona je sama isprvice bila glumica pa valjda i bludnica, a na carskom prijestolju samovoljna, osvetljiva carpapica. Znana je njezina rabota u prilog monofisitima, njezine spletke protiv pape sv. Silverija. Uz nju se i Justinijan bacio na teološko polje i kao potpuni pontifex maximus zapovijedao bezobzirce u crkvi. Dok su ginule carske vojske, dok je barbarska bujica poplavljivala Rim i Italiju, Justinijan je silnički vjerolomno mučio papu Vigilija. Glumica Teodora zamoli sv. Savu, da joj isprosi od srca poroda. Sava ne htjede, van reče drugovima, da bi Teodora mogla roditi samo drugog Anastasija. Kad Teodora preminu od raka 548., Justinijan nastavi papovanje. Pod stare dane uze braniti krivovjerje, protiv kojega je nekada živo radio. Nu usprotivi se Istok i Zapad. Ne bijaše druge, van izgoniti biskupe. Ali izvodnjela starca preteče smrt 14. XI. 565. Umrije bez odvjetka. Ispratiše ga suze sirota, kojima silnik bješe hranitelje bacio u tamnicu. Svi veselo pozdraviše novoga cara Justina II. nećaka Justinijanova. Isprvice dobar i čestit, poslije se Justin posve izopačio, pa uzeo i ludovati. Žena mu Sofija, kočijaška kći, rodakinja Teodorina, bijaše i Teodorine ćudi. Priča se, da svojom oholijom uvrijedi generala Narsesa, koji pozva Lombarde iz Panonije u Italiju.

(Nastavit će se.)

Socijalno pitanje i moral.

Napisao **Dragan Čelik.**

Jedno od najvažnijih pitanja sadašnjosti jest socijalno pitanje. Opća gospodarska bijeda, koja je poput more pritisnula čovječanstvo svih kontinenata, jasno govori o zamašitosti socijalnog pitanja. Ona je dapače našem vijeku tako utisnula svoj pečat, da ga s potpunim pravom možemo nazvati stoljećem socijalnog pitanja. Istina ima časova, kada nekoja goruća nacionalna pitanja sadašnjosti zauzimaju dominantan položaj nad svim ostalim, nu to biva samo časovito. Nakon kratkog vremena socijalni problem ponovno vulkanskom snagom izlazi iz kratera općeg nezadovoljstva najširih narodnih masa. Socijalno je pitanje staro kao što je star i rod ljudski. Sjeme je njegovo bačeno među čovječanstvo onim časom, kada su prvi ljudi u raju zemaljskom drskom rukom posegnuli za zabranjenim voćem. Od tada se poput krvave niti provlači kroz čitavu povjest čovječanstva. Najkrvavija je upravo u danima našega života. Milijuni i milijuni bijednih i eksploatisanih željno očekuju, kada će im zasjati sunce socijalnog blagostanja.

Postoje razni sistemi, koji se predstavljaju kao oni, koji će donijeti pravilno rješenje socijalnog pitanja. Svi se mogu podijeliti u dvije poglavito grupe. Jedna gleda u socijalnom pitanju čisto ekonomsko pitanje, dok druga uporno stoji na stanovištu, da je i ekonomska i moralna bijeda stvorila teški socijalni problem. Zadaća je ovih redaka, da pokažu, kako postoji uski, nerazdjeljivi odnošaj između morala i socijalnog pitanja. Bez moralne obnove čovječanstva nemoguća je socijalna reforma.

I.

Socijalno pitanje ide za tim, da ustanovi bit, uzroke i lijek teškim i štetnim društvenim i ekonomskim prilikama, koje vladaju u čovječanstvu. Čovjek se sastoji od dva bitna elementa, duše i tijela. Opasna socijalna bolest podgriza oba elementa. Crv ništi korjenje obadviju žila čovječanstva. Kapitalizam je otvorio teške rane gospodarske bolesti, a duševna, ćudoredna i religiozna dekadenca stvorila je poglavito kapitalizam. Ona mu je na razvalinama zdravih društvenih odnošaja pripravila plodno tlo razornog djelovanja.

Nitko ne može zanijekati, da je nenadana i nagla revolucija u načinu gospodarske produkcije stvorila toliku klasnu razliku među staležima. Ali pravom i dubokom posmatraču te promjene ne može ostati sakrivena činjenica, da su krivi etični i moralni nazori tadašnjega vremena otvorili puteve kapitalizmu. Stari su narodi sanjali o zlatnoj dobi, kada će prirodne sile nadomjestiti fizičku snagu čovječanstva. Nastupom novovjekih izuma došlo je to vrijeme. Nu mjesto zlatnog doba dolazi ono zlosretno željezno doba, koje je već stari Ovidije ocrtao u tako crnim bojama. Jesu li novovjeki izumi sami u sebi donijeli klicu i sjeme željeznog doba? Je li u njima samim kao takovim uzrok općoj socijalnoj bolesti? Ispravno piše protestantski sociolog Dr. Herkner, da to ne može i ne smije ustvrditi nijedan objektivni sociolog. On upire prstom na krive nazore o etici i moralu kao na izvore kapitalizma. Njegovo mišljenje dijele svi oni, koji traže prve i prave uzroke socijalnog pitanja. Kapitalizam je zlo, koje je niklo na polju negacije ćudorednih načela. Nikao je na polju egoizma, koji se ne obazire na pravo drugoga; koji bez obzira na vrijednost ljudskog rada traži samo povećanje svoga imanja; koji više cijeni mrtvi stroj, nego živi organizam radnika i njegove obitelji; koji nepravednim eksploatisanjem radničkih sila gomila svoje blago a čitave porodice šalje u željezni zagrljaj stradanja i umiranja; koji je na prijestolje kardinalnih društvenih načela pravde i ljubavi postavio nepravdu, nasilje i nezasitnu sebičnost. Nikao je na polju liberalizma, koji je s neobuzdanom konkurencijom pregazio tolike eksistencije, koji je potrgao sve veze solidarizma i ubio osjećaj za cjelinu; koji je bio propovjednik neograničenog izrabljivanja siromašnih slojeva; koji je čupao iz srca ljudi smisao za vječna socijalna načela a širio ideje neograničene slobode pojedinaca. Katolički sociolog K. Vogelsang pravo zaključuje: »Da se je zadnjih decenija imetak tako silno nagomilao u korist plutokracije a na propast produktivnih staleža, to je samo posljedica toga, što se je prezrelo osnovno ćudoredno gospodarsko načelo«.

Kada socijolog konstatira ove činjenice, onda ujedno tvrdi, da je nekorektno mišljenje onih, koji niječu moralni i etični karakter socijalnog pitanja. Izolacija socijalnog pitanja od etike i morala nije ništa drugo nego jačanje i širenje teške socijelne bolesti.

II.

Uska veza, nerazdjeljiva zajednica morala sa socijalnim pitanjem ukazat će se u potpunom i jasnom svijetlu, ako promotrimo životni cilj i zadaću čovjeka. Ovo je polazna točka, s koje se ima prosudivati čitavo socijalno pitanje. Ovdje je i ključ riešenju socijalnog problema. Jer kada je čovjek na čistu sa svojim prvim i konačnim ciljem, kada si je svijestan svoje životne zadaće, tada će sve duševne i tjelesne sile upregnuti u kola, koja ga vode tom odredenom cilju. U svijetlu spoznanja prve i najvažnije istine životnog odredenja čovjek će naći puteve, koji ga vode spoznanju istine o njegovom socijalnom odredenju i položaju.

Kršćanski etični principi daju nam Arijadninu nit, da nas vodi kroz labirint najvažnijih pitanja života. Čovjek nema uzroka u sebi. Izvor i početak njegova bivstvovanja ne nalazi se u njemu samomu. Stvoren je od ništa i sva svojstva, vlastitosti i moći njegova bića djelo su svestvarajuće moći Boga. Proizašavši kao stvoreno djelo beskrajnoga Boga ne može čovjek biti sam sebi svrha i cilj. Ne može biti sebi najviši princip, najviše biće i apsolutni gospodar. Podređen je u svemu, u mišljenju, osjećanju, htijenju i djelovanju vječnim zakonima Stvoritelja, koji upravlja i ravna čitavim svijetom. Razum i slobodna volja, ta sunca ljudskoga bića, samo su zrake, odsjev Božjega sunca sveznanja i beskrajne dobrote. Jedno i drugo samo su darovi dobrote Božje. Bog je njihov početnik i stvoritelj, pa zato je u Njemu njihov konačni cilj. Kao vrhovni upravitelj i ravnatelj čitavoga svijeta Bog je postavio stalni red u svijetu; odredio je cilj i zadaću svakom stvorenju. Tako je i čovjeka iz ništa stvorio i obdario ga životom, da Boga spozna, ljubi, služi i tako postigne svoj konačni cilj: vječno spasenje. Svrha čovjeka ima biti vrhovni regulator njegova života. Ako je upoznao pravo i istinito svoj konačni cilj, tada je našao pravu stazu života. I poganin Cicero isto tvrdi, kada veli: »Cognitis autem rerum finibus, cum intelligatur quid sit et bonorum extremum et malorum, inventa vitae via est et confirmatio omnium officiorum«. (De finibus, V. 6.)

Ova nam istina otvara realne i istinite vidike na društvo ljudsko i na njegov socijalni život. Kada čovjek u njezinom svijetlu promatra sebe i okolinu, tada najprije upoznaje vrijednost i dostojanstvo svoje osobe. Ali paralelno ukazuje mu se i jednaka vrijednost ostalih ljudi. Iz same spoznaje o pravoj vrijednosti svake ljudske jedinice rezultira mnogo istina, koje su od eminentne važnosti za ispravno shvaćanje socijalnih odnošaja. Tako

n. pr. ona udara granice između osobe i stvari, između radnika i radne sile; ona na isti stepen vrijednosti i dostojanstva postavlja siromaha i bogataša, radnika i kapitalistu.

Promatranje svijeta kroz prizmu kršćanskog naziranja na svijet urada rezultatom, koji prikazuje pravu vrijednost zemaljskih stvari. One ne mogu biti čovjeku konačni cilj, nego su samo od relativne vrijednosti; samo su sredstva, kojima se također služi, dok stigne do konačne međe života. Čovjek je odgovoran Stvoritelju i radi načina sticanja i upotrebljivanja materijalnih dobara, jer on mora biti u harmoniji sa dostojanstvom vlastite osobe čovjeka kao i dostojanstvom ostalih ljudi.

»Šta je smisao života? Je li samo uživanje bez druge svrhe, kako vele neki, ili je to rad za kulturni napredak čovječanstva bez obzira na metafiziku, kako vele drugi, ili je to rad u službi Božjoj, kako vele treći? Ima li života iza smrti ili nema? Te su ideje i za sociologijsku orijentaciju prve i najviše smjernice.

Ako nema Boga, ako nema života iza smrti, tada su opet ćudoredne ideje pravednosti, dužnosti i odgovornosti bez smisla i značenja. Najviši bi pravac svega socijalnoga djelovanja bio u najboljem slučaju praktični razum, što mu se naime čini za čovječje društvo boljim. Ali nitko ne bi bio dužan priznati čovječje društvo kao neku zajednicu sa zajedničkom svrhom, dakle nitko ne bi bio dužan ravnati se tim pravcem. Ako mogućnici za sebe umišljaju, da su nešto više, da su odličniji sloj, kojemu moraju drugi da služe, te misli ne bi bilo moguće pobiti nijednim dokazom osim dokazom sile. Opet bismo bili kod maksime — što ko može, to smije. A ako je komu sav smisao života baš samo uživanje, za nj će se sve sociologijsko shvatanje ravnati po ovomu: njegovo će uživanje biti cilj svega. To je sve mišljenje Rimljanina, koji je hranio murene mesom robova, da budu slađe.

A ako ima Bog, ako ima posmrtni život, ako postoji vječni Božji zakon, ako ima i vječna sankcija Božjeg zakona, pa ako taj zakon proglašuje i socijalne dužnosti i prava, ako naglašuje i socijalnu odgovornost života, ako daje cijelomu životu ćudoredni smisao, tada su već i za sociologiju određene velike smjernice, koje se ne može i ne smije prezreti. Čovječje društvo mora biti osnovano sub specie aeterni, čovječji zakoni moraju biti u suglasju s Božjim zakonima, u socijalnim se uredbama mora ostvarivati pravednost, sve težnje moraju biti u harmoniji sa zahtjevima pravice i ljubavi. Rad nije više samo zabava, nije samo sredstvo za uživanje, pa ni ožitvorivanje kulturnih težnja, nego ostvarivanje one ćudoredne snage u čovjeku, kojom čovjek stvara vječne vrednote. Zato je od manjeg značenja, kakav je rad po vanjštini, je li duševan ili tjelesan, je li »nizak«, ili odličan (kod Rimljana »artes sordidae« i »artes liberales«), svako djelo, kojim čovjek radi u službi Božjoj za čovječanstvo, jest časno i vrijedno poštovanja. Jedan od najvećih mistika srednjeg vijeka Ruysbrock (+ 1381. »Pater exstaticus« u Goetheovom »Faustu«), vozio je u samostanu gnoj dobro znajući, da se u najnižem radu može iskušati najviša duhovnost. Tako sižu te ideje u dubljine čovječih duša i iznutra preuređuju vanjske socijalne prilike.

Sociologija je bez tih ideja mrtva socijalna mehanika, istom te ideje daju sociologiji život« (Dr. A. Ušeničnik: »Principi sociologije« str. 11. i 12.).

Čitavo je društvo ljudsko jedan živi organizam povezan najužim vezama ćudorednog obilježja. Svakoj jedinici organizma kršćanski moral određuje dužnosti prema Bogu, prema bližnjemu i prema samoj sebi. U tačnom izvršivanju moralnih dužnosti nalazi se i ključ rješenju socijalne krize. To je nauka kršćansko-moralne škole, koju dvojica predstavnika ukratko prikazuju u dvije slike.

Sv. Augustin prispodabija nutarnje savršenstvo socijalnog tijela muzikalnoj harmoniji, koja nastaje iz prave proporcije pojedinih različnih tonova. Kao što proizvadanje najraznoličnijih tonova dovedeno u potpunu harmoniju pobuđuje u čovjeku estetsko zadovoljstvo i pravi užitak, tako i ljudsko društvo postizava socijalni mir, opće dobro i najviše zadovoljstvo, kada svaki njegov član prema pravoj i pravednoj proporciji djeluje i radi za svoje i za opće dobro.

Sv. Toma Akvinski povodeći se za Aristotelom isporeduje ljudsko društvo sa živim organizmom, ljudskim tijelom. U ljudskom tijelu jedan je životni princip, koji pokreće sve dijelove tijela. Svaki dio vrši svoju vlastitu funkciju i razvija posebnu djelatnost, koja ujedno koristi drugim dijelovima i čitavom organizmu.

III.

Jednodušna je nauka katoličke socijalne škole, da bez etike i morala nema radikalnog i temeljnog uspjeha u radu oko poboljšanja socijalnih prilika. Isto mnijenje dijeli i velik broj modernih sociologa proti nauci ekonomske i manchesterske škole. Trebalo bi čitave folijante ispisati, kada bi se naveli sudovi većine najizrazitijih predstavnika. Dovoljno je, da iz redova katoličkih auktoriteta navedemo one, koji su najpoznatiji, da izreknu objektivan sud o našem predmetu.

Otac kršćanskoga socijalizma biskup Dr. Vilim Emanuel pl. Ketteler odlučno stoji na stanovištu, da je kršćanski moral najodlučniji faktor za pravilno rješenje socijalnog pitanja. Već sami naslovi njegovih socijalnih djela upućuju na to. »Die Arbeiterfrage und das Christen-

tum« (Mainz g. 1864.) i »Die Arbeiterbewegung und ihr Streben im Verhältnis zur Religion und Sittlichkeit« (Mainz g. 1869.) gotovo na svakoj stranici ističu važnost morala po radničko i uopće socijalno pitanje. Citiramo samo jedno mjesto: »Vor allem will ich den allgemeinen Gedanken, auf den ich wiederholt zurückkomme, hier förmlich an die Spitze stellen, dass das Christentum und die Kirche auf die sozialen Verhältnisse nicht unmittelbar und durch äussere, mehr oder weniger mechanische Mittel und Einrichtungen, sondern zunächst und vorzüglich durch den Geist einwirkt, den es den Menschen einflösst. So hat es ja auch die alte Sklaverei lediglich dadurch abgeschafft, dass es den Menschen seine göttlichen Ideen und den Geist der Liebe mittheilte. Dadurch wurden die Herren bewogen, selbst ihre Sklaven freizugeben und dadurch wurde auch der Geist der Völker und der Gesetzgebungen umgewandelt.

(Nastavit će se.)

Dom J. B. Chautard O. C. R.:

Duša apostolskoga djelovanja.

Potrebitost nutarnjega života nipošto ne smije da plemenitih duša odvrati od djelâ apostolske gorljivosti na koje ih nuka jasno upoznata volja Božja, tako te bi bila sušta obmana i gdjekada izvor ozbiljnih pogibelji, kada bi se neko htio izmaknuti tome naporu i toj dužnosti, ili im se samo nehajno podao, kada bi ostavio bojno polje pod izlikom da bolje gaji život svoje duše i da dođe do savršenijega sjedinjenja s Bogom. Jao meni, veli sveti Pavao, ako ne uznaviještam Evanđelja (1. Kor. 9, 16.).

Naglasivši tu istinu, požurimo se da istaknemo kako je još teža obmana, kada bi se tko posvetio obraćanju dušâ a zanemario sam sebe. Bog hoće da ljubimo bližnjega kao sami sebe, ali nikada više nego sami sebe, biva nikada toliko da bi lično sebi škodili, a to u stvari znači isto što i zahtijevati da treba više brige posvećivati svojoj vlastitoj nego li tuđoj duši. Našom naime gorljivošću treba da upravlja ljubav, a ona Prima sibi charitas — ljubav ponajprije za sama sebe — jest i ostaje bogoslovskim načelom.

»Ljubim Isusa Krista, govorio bi sveti Alfonso Liguori, i stoga gorim od želje da mu dadnem dušâ, ponajprije svoju, a zatim bezbroj drugih«. Tim se privodi u djelo ona Tuus esto ubique[1]) svetoga Bernarda: »Nije mudar onaj koji nije sam svoj.«

Ovaj se je sveti opat od Clairvaux-a, pravo čudovište apostolske gorljivosti, povodio za tim načelom. Gotfrid, njegov tajnik, ovako nam ga riše: Totus primum sibi et sic totus omnibus.[2])

Ne kažem ti, piše svetac papi Eugenu III., da se posve ustegneš od svjetskih poslova. Samo te opominjem, da im se sav ne podaš. Ako si ti čovjek koji pripadaš svemu svijetu, budi stoga također čovjek koji pripada sam sebi. Inače što bi ti prudilo predobiti sve druge, ako bi izgubio sebe? Ostavi dakle nešto i sam za se, i kad već sav svijet dolazi da pije na tvom vrelu, nemoj ni sebi toga uskratiti. Što, ili da ti sam ostaneš žedan? Počni uvijek s tim da promotriš sam sebe. **Uzalud bi ti bilo, kad bi se predao drugim brigama, a sebe bi zanemario.** Neka tvoje razmišljanje **počne od tebe, i tim neka se i dovrši.** Budi za se prvi i posljednji, a sjeti se da ti, u stvari tvoga spasenja, nitko nije bliži brat nego li jedini sin tvoje majke.[3])

Za sve je veoma poučna slijedeća primjedba što ju je za se pribilježio Mgr Dupanloup u duhovnim vježbama: »Podao sam se strašno zaposlenosti koja mi uništuje zdravlje, smeta pobožnost a ne koristi mome znanju. To će trebati u red dovesti. Bog mi je dao milost da upoznam, da me najviše priječi te se u meni ne može da učvrsti nutarnji miran i plodan život to, što sam se podao onoj pretežno naravnoj djelatnosti i što me je ova zaposlenost za sobom potegla. Osim toga sam upoznao, da je ovo pomanjkanje nutarnjega života izvor svih mojih pogrešaka, nemira, suše, uzrok što mi se ovo ili ono ne mili, što sam rđava zdravlja.

Odlučio sam dakle da ću sve sile upotrebiti e da postignem taj nutarnji život što mi fali, i stoga sam, s milošću Božjom, odredio slijedeće tačke:

1) Uzet ću za svaku stvar uvijek više vremena nego za nju treba, to je sredstvo da se nikad ne naglim i ne dam poslom zanijeti;

2) Kako uvijek imam da učinim više stvari nego li vremena za njih, i jer me misao na to zabrinjuje i rastresa, to više neću promatrati stvari što ih imam da učinim, nego vrijeme što ga imam na raspolaganje.

[1]) Svagdje budi svoj (S. Bernard., l. II. de Consid., c. III.).

[2]) Ponajprije čitav sam sebi, i tako čitav svima (Vita s. Bernardi).

[3]) A te tua inchoetur consideratio ne frustra extendaris in alia, te neglecto... Tu tibi primus, tu ultimus .. in acquisitione salutis nemo tibi germanior est unico matris tuae (S Bern., l. II. de Consid, c. III.).

Upotrijebit ću ga časa ne časeći, počinjući najvažnijim stvarima, a za one što neće biti učinjene neću se uznemirivati, itd., itd....«

Draguljar voli i najmanji komad diamanta nego li više safirâ. Tako je i ovo od Boga ustanovljeni red, da mu je na veću slavu naša blizina i povjerljivost prema njemu, nego li sve ono dobro što bismo mi učinili dušama, ali na štetu našega napretka. Naš Otac nebeski, koji više nastoji oko upravljanja jednim srcem u kojemu kraljuje, nego oko prirodnoga upravljanja čitavom vasionom i oko državnoga upravljanja svima carevinama (P. Lallemant, Doct. Spirit.) — on iziskuje taj sklad u našoj revnosti.

On voli da katkada nestane kojega djela ili udruženja zasnovana u korist drugima, ako vidi da ono postaje zaprekom radi koje ne može da se razvije ljubav Božja u duši koja ih se je latila.

Sotona se pak, baš protivno, ne ustručava pogodovati nekim površnim uspjesima, ako može da, pomoću takovih uspjeha, zapriječi apostolu napredovanje u nutarnjem životu: njegov bijes dobro pogađa gdje je pravo blago u očima Isusa Krista. Da uništi diamant, rado će darovati nekoliko safirâ.

Drugi dio.

Zajedništvo djelatnoga i nutarnjega života.

1. Preteżnost u očima Božjim nutarnjega života nad djelatnim.

U Bogu je Život, sav Život, on je sami Život. A ne očituje neizmjerno Biće toga života na najsavršeniji način u svojim vanjskim djelima, nego u onome što bogoslovlje zove djelovanjem ad intra (na unutar), u onoj neizrecivoj djelatnosti kojoj odgovara vječno rođenje Sina i proizlaženje Duha Svetoga. Tu je nadasve odlično, tu je bitno, vječno njegovo djelo.

Promotrimo smrtni život Našega Gospodina, to savršeno ostvarenje božanske osnove. Pred onim kratkim vremenom evanđeoskoga njegova djelovanja proteklo je trideset godina sabranosti i samoće, zatim četrdeset dana provedenih u pustinji; i kolikokrat ga još k tome, tijekom njegovih apostolskih putovanja, vidimo gdje se je povukao na goru ili u pustinju da se moli: Odlazio je u pustinju i molio se (Luk. 5, 16.), ili gdje provodi noć u molitvi Bogu (Luk. 6, 12.) Evo jednoga još značajnijega poteza: Marta želi da Gospodin osudi tobožnju besposlenost njezine sestre i time da proglasi da je važniji djelatni život; odgovor Isusov Marija je odabrala najbolji dio (Luk. 10, 42.) posvećuje prednost nutarnjega života. Šta se drugo može iz toga zaključiti, nego naročita Isusova namjera da nam u srce usadi uvjerenje o preteżnosti života molitve nad djelatnim?

Iza Učitelja će i Apostoli, vjerni njegovim primjerima, ponajprije pridržati za se službu molitve, a onda će, da se uzmognu posvetiti službi riječi, ostaviti đakonima više spoljašnja zanimanja: A mi ćemo se podati molitvi i službi riječi (Dj. ap. 6, 4.).

I pape od svoje strane, sveti naučitelji, bogoslovci, svi tvrde da je nutarnji život u sebi vredniji od djelatnoga života.

Pred nekoliko je godina jedna žena, puna vjere i kreposti i velika značaja, vrhovna glavarica jedne od najvažnijih redovničkih družbi namijenjenih odgoju mladeži u Aveyronu, bila pozvana od svojih crkvenih poglavara da pogoduje povratku u svijet (sekularizaciji) svojih redovnica.

Treba li žrtvovati zavode i ustanove redovničkom životu, ili obratno napustiti ovo da se ono spase? Ne znajući kako bi se snašla u ovom zapletenom položaju i kako bi upoznala volju Božju, otputova potajno u Rim, dobije audijenciju kod Leona XIII. te mu razloži svoju dvojbu i kako je se navraća da se odluči u korist zavodima.

Uzviśeni joj starac, sabravši se nekoliko časaka, dade ovoj odriješiti odgovor: »Prije svega, i više od svih zavoda, očuvajte redovnički život u onima od vaših kćeri koje uistinu imaju duh svoga svetoga staleža i ljubav prema životu molitve. I ako ne uzmognete održati i to i vaše zavode, Bog će znati podići u Franceskoj druge radnice, ako ustreba. Što se tiče vas, vi ćete svojim nutarnjim životom, osobito svojim molitvama, svojim žrtvama, biti korisnije Franceskoj ako ostanete pravim redovnicama, pa makar i daleko od nje, nego kad bi i ostale u domovini ali bez svoga posvećenja Bogu.«

U jednom pismu upravljenu nekom velikom crkvenom redu koji se isključivo bavi poučavanjem, Pijo X. je bjelodano izrazio svoju misao ovim riječima:

Doznajemo da se je počelo širiti mišljenje po kojemu biste vi morali u prvom redu uvažavati uzgoj djece, a istom u drugom redu redovničke zavjete: tako da iziskuju duh i potrebe vremena. Mi hoćemo da se nipošto ne udomi to mišljenje kod vas i kod drugih crkvenih redova kojima je, kao i vama, svrha uzgoj mladeži. Dakle što se vas tiče, neka ostane nedvoumno da redovnički život daleko nadmašuje obični život, te ako ste vi obzirom prema

bližnjemu obvezani teškom dužnošću poučavanja, još su daleko teže dužnosti što vas obvezuju prema Bogu[1]. A nije li bitni razlog opstanku redovničkog života, njegova glavna svrha, u tome da se postigne nutarnji život?

Život razmatrajući, veli anđeoski Naučitelj, jednostavno treba držati boljim i pretežnijim od djelatnoga života.

Sveti Bonaventura gomila poredbene pridjeve u prilog nutarnjemu životu da istakne njegovu pretežnost· Život uzvišeniji, sigurniji, obilatiji, miliji, sigurniji.

Život uzvišeniji.

Djelatni se život bavi ljudima, a život nas razmatrajući uvodi u područje najviših istina, ne odvraća svojih očiju od samoga počela svega života. Principium quod Deus est quaeritur.[2]) Jer je uzvišeniji, ovaj život ima daleko opsežnije obzorje i polje djelovanja: »Marta je na jednom mjestu tijelom radila o nekim stvarima, Marija na mnogim mjestima ljubavlju o mnogim stvarima. Jer u razmatranju Boga i u ljubavi vidi sve; srce širi za sve, obuzima i obuhvata sve tako te se, u prispodobi s njom, može za Martu kazati da se brine za malo stvari.« (Richard. a S. Vict in Cant., 8.).

Život sigurniji.

U njemu je manje opasnosti. U životu koji je gotovo isključivo djelatan, duša se trza, uzrujava, raspršuje svoju krepčinu, i time oslabi. Ima tu trostruka pogreška: Sollicita es, brineš se; to su brige u mislima, sollicitudinis im cogitatu. Turbaris, uznemiruješ se: eto nemirâ što nastaju od čuvstava, turbationis in affectu.

Napokon: Erga plurima; mnogo raznih poslova, otuda rascjepkanost u nastojanju, u činima, divisionis in actu. — Naprotiv samo jedna stvar ostaje da bez nje ne može da se utemelji nutarnji život: Ujedinjenje s Bogom: Porro unum est necessarium, »a samo jedno je potrebito«. (Luk. 10, 41. s.). Ostalo nije, i ne može da bude nego nešto sporedno, što biva učinjeno samo uslijed toga sjedinjenja, i da ga još bolje učvrsti.

Život obilniji.

Sa kontemplacijom — razmatrajućim životom — sva dobra: Dođoše mi s njom podjedno sva dobra (Mudr. 7, 11.). Ona je odličan dio među najodličnijim: Najbolji je dio odabrala (Luk. 10,42.). U njoj je veće obilje zaslugâ. Zašto? Jer ona ujedno uvećaje polet volje i stepen posvećujuće milosti, i čini da duše djeluje pokrenuta svrhunaravnim počelom ljubavi.

Život miliji.

Duša koja je uistinu nutarnja prepušta se da Bog u njoj djeluje po miloj volji, istim strpljivim srcem prima stvari ugodne kao i mučne, pa će dapače tako daleko doprijeti te će se pokazati radosna u žalostima, sretna što nosi svoj križ.

Život stalniji.

Bio on ma kako jak, život se djelatni svršava ovdje na zemlji; propovijedanje, obuka, raznovrsni poslovi, sve to prestaje na pragu vječnosti. Što se tiče nutarnjega života, on nikad ne zapada: Quae non auferetur ab ea — koji se neće uzeti od nje. Po njemu boravak ovdje na zemlji nije drugo nego neprestano uspinjanje k svijetlu, uspinjanje koje će se u smrti neprispodobivo brže i slavnije zasjati.

Da se ukratko izreknu odličnosti nutarnjega života, mogu mu se primijeniti ove riječi svetoga Bernarda: »U njemu čovjek živi čišće, pada rjeđe, ustaje brže, stupa opreznije, češće biva osvježen rosom milosti, počiva sigurnije, umire pouzdanije, brže se očišćuje, biva nagrađen obilnije«. (S. Bern. Hom. Simile est... hom. neg.).

2. Spoljašnja apostolska djelatnost treba da bude ništa drugo van izlijev nutarnjega života.

Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski (Mat. 5, 48). Način djelovanja Božjega ima da bude, koliko je to razmjerno stvoru moguće, mjerilom, pravilom našega života nutarnjega i spoljašnjega.

A već nam je poznato, da je u Božjoj naravi da daje, iskustvo nam pako očituje činjenicu da je Bog na ovom svijetu preobilno razasuo svoje blagodati na sve stvorove, i napose na čovjeka. Tako je čitava vasiona kroz tisuće, ako ne i kroz milijone godina predmet te nepresahnjive darežljivosti koja se neprestano izlijeva u blagodatima. Bog ipak nikada ne osiromašuje, i neiscrpiva mu blagodarnost ne može ni u čemu umanjiti njegova beskrajnog bogatstva.

Za čovjeka je Bog učinio više nego što mu daje spoljašnjih dobara· On mu šalje svoju Riječ. Ali i tu, u tome činu najviše veledušnosti koji nije drugo no dar sama sebe, Bog ništa ne napušta i ne može da išta napusti od cjelovitosti svoje naravi. Kad nam daje svoga Sina, ovaj ipak uvijek ostaje u Njemu. Ugledaj se u vrhovnoga Tvorca svih stvari, koji svoju Riječ i šalje i sebi čuva (S. Bern. l. II. de Consid. c. III.).

---

[1]) Pijo X. ne osuđuje ako se privremeno ostavi redovnička haljina da se uzmogne održati koji zavod, samo ako postoje sredstva da se u svemu očuva duh redovnički.

[2]) Traži se počelo, to jest Bog.

Po sakramentima nas i napose po Euharistiji Isus Krist obogaćuje svojim milostima. On nam ih lijeva bez mjere, jer je i On ocean kojemu nema kraja i koji u svojemu preobilju pretiče na nas i nikad se iscrpsti ne može: Od punine njegove svi mi primismo (Iv. 1, 16.).

Takovi moramo biti i mi, apostolski muževi koji preuzimamo na se plemenitu zadaću da druge posvećujemo: Riječ tvoja, razmatranje je tvoje, koje ako proizlazi iz tebe, neka ipak ne odlazi od tebe (S. Bern. l. c.); naša riječ, to je onaj nutarnji duh što ga je milost satvorila u našoj duši. Neka dakle taj duh oživi sve čim god se ispoljava naša revnost, i kad ga neprestance trošimo na uhar bližnjemu, treba da ga neumorno i obnavljamo onim sredstvima što nam ih daje Isus. Neka naš nutarnji život bude stablom punim snažnoga soka, a naša djela ništa drugo van cvat što je iz njega potjerao.

Duša apostolska! ali nju najprije treba da svjetlost natopi i ljubav da užeže, da onda ona, odrazujući tu svjetlost i tu toplinu, rasvjetljuje i ogrijava druge duše. Što su vidjeli, što su spazili očima svojim, čega su se dotakli rukama svojim, to će govoriti ljudima (1. Iv. 1, 1.). Njihova će usta izliti u srca obilje nebeskih slasti, kaže sveti Grgur.

Sada možemo izvesti ovo načelo: **Život djelatni treba da proizlazi iz kontemplativnoga, razmatrajućega života, da ga ispoljuje i na vani nastavlja i da se od njega što manje udalji.**

Sveti Oci i naučitelji jedan bolje od drugoga ističu tu nauku.

Prije nego mu jezik počne da govori veli sveti Augustin, neka digne k Bogu žednu svoju dušu, da ono izusti čega se je napio, ili da ono izlijeva čim se je napunio. (S. Aug. Doct. christ. l. IV.)

Prije nego tko drugima daje, veli Pseudo-Dionizije, treba da je sam primio, i viši anđeli ne priopćuju nižima drugo no ona svjetla kojih su puninu primili (Coel. hier. c. III.). Stvoritelj je upogled božanskih stvari ustanovio ovaj opći red: tko je poslan da ih dijeli drugima, mora prije da ima sam u sebi na njima udjela i da najprvo napuni sebe, i to obilato, milostima što ih Bog hoće da po njemu razdijeli dušama. Onda, ali samo onda, bit će mu dano da druge time usreći.

Tko ne pozna onih riječi svetoga Bernarda upravljenih apostolskim muževima: Ako ćeš da budeš mudar, budi školjkom a ne cijevlju (Serm. 18. in Cant.). Cijev pušta da oteče sva voda što ju je primila a da ne zadrži za sebe ni kapi. Školjka se naprotiv sama najprije napuni vodom, a onda, kad će da svojom vodom oplodi polja, ne ispražnjuje se nego izlijeva svoj neprestano obnavljani suvišak. Koliko ih ima koji se daju na posao da druge organiziraju, a sami nijesu ništa drugo van cijevi, i ostaju suhi dok nastoje oploditi srca! Mnogo cijevi imamo danas u Crkvi, a premalo školjki, dodaje žalostan sveti opat od Clairvaux-a.

Svaki uzrok nadmašuje svoj učinak, treba dakle imati više savršenosti da netko usavrši druge nego da samo usavrši sebe (D. Thom. Opusc. de perf. vit. spir.).

Kao što majka ne može da doji svoga djeteta nego koliko hrani sama sebe, tako isto ispovjednici, vođe dušâ, propovjednici, vjeroučitelji, profesori, treba da najprije u sebe pretvore onu hranu kojom hoće da hrane djecu Crkve (S. Bonav. Illus. Eccl. serm. 17.). Božja istina i ljubav jesu sastavne česti te hrane. Samo nutarnji život može da Božju istinu i ljubav na taj način ispolji te one postanu hranom koja će odista biti kadra da urodi životom.

(Nastavit će se.)

VJESNIK.

Naša domovina.

Sarajevo: Preuzv. g. Nadbiskup je nakon povratka s natpastirskoga pohoda i krizme otputovao u Velehrad na unionistički kongres.

Dne 16. i 17. kolovoza je Nadbiskup prisustvovao euharističkom kongresu u Osijeku, odakle je krenuo u Đakovo na konferenciju jugoslavenskog katoličkog episkopata.

Poslije povratka u Sarajevo pribivat će Preuzvišeni prvom turnu duhovnih vježbi od 24.—29. kolovoza, a početkom rujna nastavit će, prema već javljenom rasporedu, natpastirski pohod i krizmu u travničkom kraju.

— Ispiti. Vlčč. gg. Dragan Čelik, vjeroučitelj u Sarajevu, Dragan Dujmušić, vjeroučitelj u Tuzli, te Petar Perić, prefekt u Napretkovu konviktu u Sarajevu položili su pred nadbiskupskim ispitnim povjerenstvom katehetski ispit za srednje škole, a vlč. g. Perić uz to još i drugu skupinu župničkog ispita.

— **Izvještaj »Zbora duhovne mladeži vrhbosanske«.** Lani je »Zbor«, koji je dotada bio jednostavan, razdijeljen u teol.-fil. i socijalnu sekciju. Tu smo promjenu dosljedno proveli, kada smo ove godine osnovali još i orlovski odsjek. Odsjek je isprva bio u ovisnosti od »Zbora«; kasnije je prema zaključku predstavničkog

sastanka u Zagrebu (13. IV. o. g.) postao samostalno društvo. Zajednički rad i prijateljski odnošaji između »Zbora« i »Bogosl. Orla« trajno su zajamčeni opreznim odredbama, koje su unešene u pravila »Zbora« i »Bogsl. Orla«.

Zborov rad statistički prikazan izgleda ovako:

I. Teol.-fil. sekcija održala je 5 redovitih sjednica i 1 odborovu. Sjednice su bile ispunjene slijedećim točkama:

A. Radnje: 1. »Osvrt na konkordat SHS« — I. Pavlinec (IV.). 2. »Potreba religije za život i sreću čovječanstva« — I. Tomas (II.). 3. »Pokušaji crkv. sjedinjenja u Engleskoj« — R. Jerković (III.). 4. »Svećenik i crkv. pjevanje« — I. Mijić (II.). 5. »Psihologija konverzijâ« — Z. Vukadinović (I.).

B. Predavanja: »Prijateljstvo« — D. Kamber (II.).

C. Deklamacije: 1. »Tiho prihaja mrak« (O. Zupančić) — R. Jerković (III.) 2. »Naše crkve« (J. Benac) — M. Ivandić (II.). 3. »More« (M. Pavelić) — D. Kamber (II.). 4. »Hosana« (I. Poljak) — S. Čekada (III.).

II. Socijalna sekcija je održala 6 redovitih sjednica. Točke su tih sjednicâ:

A. Radnje: 1. »Žena u socijalnom poretku« — I. Tomas (II.). 2. »Orao i mi« — F. Kralik (I.). 3. »Vjerski odgoj u obitelji« — F. Tadić (III.). 4. »Ruski mislioci o socijalizmu« — S. Čekada (III.). 5. »O milosrdu« — M. Ivandić (II.).

B. Predavanja: 1. »Društveni život u mariborskoj bogosloviji« — R. Jerković (III.). 2. »Burze i burzovni poslovi« — Z. Vukadinović (I.). 3. »Povijest socijalizma« (u 2 navrata) — D. Kamber (II.).

C. Govori: »Govor radnicima« — D. Kamber (II.).

D. Deklamacije: 1. »Moj dom« (S. Kranjčević) — S. Čekada (III.). 2. »Odisej na otoku Kalipsinu« (I. Poljak) — S. Čekada (III.). 3. »Čuvar mrtvih« (Đ. Arnold) — V. Gržanić (III.).

E Pjevanja: »Plovi, plovi« (Lisinski) — pjeva muški zbor.

III. »Zbor« (izvan sekcijâ) održao je 7 redovitih sjednica, 1 posebnu, 6 redovitih odb. sjednica i 1 izvanrednu odb. sjednicu. Zborove su sjednice bile ispunjene slijedećim točkama:

A. Radnje: 1. »Kroz praznike« (ferijalni izvještaj) — M. Ivandić (II.). 2. »Autonomija srp.-pravosl. crkve u Bosni i Hercegovini« — M. Ivandić (II.). 3. »Duga života« — S. Čekada (III.). 4. »Povijest pravosl. crkve u Dalmaciji« — M. Ivandić (II.). 5. »Limpias« — F. Kralik (I.). 6. »Sv. Ivan Kriz. o psovci i kletvi« — M. Ivandić (II.). 7. »Kriza rada« — T. Moscatello (III.). 8. »Sv. Ivan Kriz. — euhar. doktor« — P. Pajić (II.). 9. »Presv. olt. sakramenat« — V. Gržanić (III.).

B. Predavanja: 1. »Moje sakupljanje« (fer. izvještaj) — D. Kamber (II.). 2. »Izvještaj o predstavničkom sastanku Lige« — I. Pavlinec (IV.).

C. Govori: »U znaku euharistije« (pozdr. govor predsj.) — S. Čekada (III.).

D. Deklamacije: 1. »Svećenik« (Dr. I. E. Šarić) — I. Tomas (II.). 2. »Vizija« (E. Katalinić-Jeretov) — I. Marić (I.). 8. »Soči« (S. Gregorčič — R. Jerković (III.) 4. »Pjesma pećinâ« (I. Poljak) — M. Ivandić (II.).

E. Pjevanja: 1. »U daljinu miso leti« (P. Štoos) — pj. muški zbor. 2. »Pogled v nedolžno oko« (Sattner) — pj. m. zb. 3. »Bože živi, blagoslovi« (Zajc) — m. zb. 4. »Noćni stražari (Zajc) — muš. zbor.

Na »Đački dan« (8./XII.) održale su sve đačke organizacije u Sarajevu zajedničku akademiju u »Zavodu sv. Josipa«. Mi smo sudjelovali sa 2 točke. 1. »Pozdravni govor« — S. Čekada (III.). 2. »Imakulata i naš pokret« — I. Pavlinec (IV.).

To je sav službeni rad »Zbora«. Ukupno je bilo 28 sjednica sa 21 radnjom, 6 predavanja, 3 govora, 11 deklamacija i 5 pjevanja.

Osim u »Zboru« članovi su marljivo radili u H. k. a. prosvj. društvu »Martić«, gdje su imali tri odbornička mjesta (predsj., blag. i revizor). — Članovi su ispunili biranim točkama i homiletsku akademiju, što ju je priredilo sjemenište u proslavu godišnjice krunidbe sv. oca pape Pija XI.

Zborova blagajna povećala se darovima ovih prinosnika: Preuzv. g. Dr. I. Šarić 200 D, presvij. g. T. Igrc 30 D, preč. g. Dr. M. Alaupović 25 D, preč. g. K. Cankar 100 D, preč. g. M. Bekavac 30 D, preč. g. S. Prgomet 100 D, vlč. g. A. Dujmušić 100 D, vlč. g. Dr. P. Čule 100 D, vlč. g. Dr. Č. Čekada 50 D, vlč. g. I. Ribičić 50 D, vlč. g. N. Mlakić 20 D, vlč. g. M. Majurić 25 D, preč. g. S. Ezgeta 30 D, vlč. g. I. Poljak 25 D, vlč. g. I. Peško 50 D, velecij. gdica A. Kristić 1000 D.

Ti izdašni darovi omogućiše nam, te smo nabavili opalograf, skûp doduše, no vrlo podesan stroj za umnažanje nanuskripta. Blagajna je unatoč ovog znatnog izdatka ostala aktivna.

»Zbor« je naručivao sve domaće kat. časopise, a od stranih: »Euch. Völkerbund«, »Quartalschrift«, »Stimmen der Zeit«, i »Wochenschrift«. Naši senijori pretplatiše nas na ove časopise: »Čas« — presvij. g. Dr. I. Dujmušić; »Quartalschrift« — preč. g. B. Ivaniš; »Hrv. Prosvjeta« — vlč. g. D. Alaupović; »Nova Revija« — vlč. g. D. Papac; »Stimmen der Zeit« (II. sem. 1923.) — Dr. Č. Čekada.

Svima plemenitim darovateljima — onima, koji nas pretplatiše na časopise, kao i onima, koji nas se sjetiše novčanim darom — »Zbor« i na ovom mjestu najtoplije zahvaljuje.

Dne 1. lipnja birani su u odbor za buduću akad. god.: S. Čekada (III.), predsj.; M. Ivandić (II.), tajnik; I. Mijić (II.), blagajnik.

IV. »Bogoslovski Orao«. Dva su nam motiva bila pred očima pri osnivanju »B. O.«. Tko prati razvitak kat. pokreta, razabire, da se orlovska misao sve većma širi. Naši se biskupi izrazuju najpovoljnije o orlovskoj organizaciji. A kako i ne bi? Tâ orlovska organizacija čisto je katolička organizacija, to je organizacija puna idealâ, kršćansko veselje i katolički ponos bitna joj je značajka. Pa jer mi kao vjerni sinovi svojih biskupâ hoćemo, da ih i u tome slušamo, kad žele, da orlovska organizacija bude sveopća organizacija katoličke omladine, osnovali smo »Orla« i u našoj bogosloviji. Upoznanje sa orlovskom idejom,

priprava za širenje i vođenje orlovskih društava: to je eto prvi i glavni razlog osnivanja. Tek drugotni razlog sticanje je tjelesne otpornosti. Činjenica je, da sistematska tjelovježba unapređuje zdravlje, čini čovjeka otpornim u raznim bolestima. Dragocjeni je to dar Božji, za idealnog svećenika od velike važnosti. I eto tu je razlog, što smo orlovsku organizaciju usvojili ne samo sa njenom ideologijom, već potpuno i kao gimnastičko društvo.

Na konstituirajućoj skupštini (2./XII.) izabran je slijedeći odbor: b. R. Jerković (III.), predsj.; b. F. Kralik (I.), tajnik i blagajnik; b. Z. Vukadinović (I.), načelnik; b. V. Gržanić (III.) i b. M. Ivandić (II.), revizori.

»B. O.« je održao kroz ovu akad. god. 16 sastanaka, i to: 1 prijat. s., 1 konst. skupšt., 2 gl. skupšt. (po »Priručniku« orl. org. gl. skupšt. svakog tromjesečja), 5 red. sastanaka (1 u obl. akademije na »Dan kat. oml.« 11./V.) i 7 odb. sjednicâ. Na sastancima su bile:

A. Radnje: 1. »Orl. organizacija« — b. M. Ivandić (II.). 2. »Širimo pravi orl. duh« — iz »Priručnika« orl. org. 3. »Postanak i razvitak Orla« — b. F. Kralik (I.). 4. »Tjelovježba« — b. Z. Vukadinović (I.). 5. »Svećenik i kat. omladina« — b. S. Čekada (III.).

B. Predavanja: 1. »Orl. naraštaj« — b. R. Jerković (III.) 2. T. Zabreta: »Orlovstvo« — b. D. Kamber (II.).

C. Govori: 1. »Pozdr. govor b. predsj.« — b. R. Jerković (III.). 2. »Prig. riječ b. predsj.« — b. R. Jerković (III.).

D. Deklamacije: 1. »Orle« (Dr. I. Šarić) — b. F. Kralik (I.). 2. »Junaci« (M. Pavelić) — b. I. Tomas (II.).

Uz to se je na sastancima redovito zapjevala po koja orlovska pjesma.

Broj je redovitih članova 12, polovica su vježbači. Naša se snaga moralna, a i novčana pomalo jača starješinama (po »Priručniku« orl. org. svaki se svećenik prima u »Orla« kao starješina), koji su ujedno i potporni članovi. Dosada: vlč. gg. Dr. Č. Čekada, D. Čelik, F. Horvat, P. Perić i F. Bauer.

Vježbali smo u dvorani »Omlad. doma« 2 puta sedmično. Gimn. je satova bilo 38. To je eto naš rad, sitan i bez velikih pretenzija, no ispunjen ozbiljnom voljom za usavršenjem u pripravi za katoličku akciju.

Zbor duhovne mladeži vrhbosanske.

Križevci: Križevačka Eparhija imade crkvenu jurisdikciju nad grkokatolicima u Bosni i Hercegovini. »Eparhijski Vjesnik« križevački donosi (god. 1924. kom. 4.) slijedeće saopćenje presvj. gosp. križevačkog vladike dra Dionizija Njaradi:

Decretum
S. Congregationis pro Ecclesia Orientali.

Rectae administrationi fidelium Rutheni ritus, qui Bosniam incolunt, quique adhuc curae Rmi Dni Alexii Baziuk, Administratoris Apostolici, absque charactere episcopali concrediti erant, repraesentatum est huic Sacrae Congregationi melius provideri, si Ordinario charactere episcopali insignito subiiciantur. Quod cum mature perpendisset haec S. Congregatio, audito etiam voto Illmi ac Rmi Dni Nuntii Apostolici Belogradensis, executioni demandandum esse statuit; quapropter per praesens decretum suppressa Administratione Apostolica Ruthenorum in Bosnia, fideles omnes necnon sacerdotes rutheni ritus ac paroecias et ecclesias, quae in Bosnia nunc reperiuntur sub ordinariam potestatem Episcopi Crisiensis rutheni ritus transfert. Contrariis quibuscunque minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, die 23. julii 1924.

I. Cardinalis Tacci, a secretis.

Pro R. P. D. Adsessore
Henricus Benedetti off.

Ovaj je dekret dostavljen pismom Apostolskog nuncija u Beogradu od 3. augusta 1924. Br. 3348., što se ovime do znanja i ravnanja stavlja svima, kojih se tiče.

Presvijetlog gospodina, bivšeg apostolskog administratora, o. Aleksija Bazjuka kao svog biskupskog vikara za Bosnu i Hercegovinu, velečasno svećenstvo i sve vjernike najsrdačnije kao episkop Ordinarij pozdravljam.

Grkokatolici u Bosni doprinesli su najveće žrtve za održanje svoje vjere. Glavna zasluga za to pripada svećenstvu na čelu s Presvijetlim Gospodinom Aleksijem Bazjukom. U posljednje vrijeme dali su se neki tamošnji vjernici zavesti lijepim obećanjima, da ostave svoju pradjedovsku vjeru, da se odijele od svoga naroda i jezika i crkve i svećenika.

Vazda smo molili Boga i molimo danas, da ti naši mili i dragi sinovi progledaju dobro planove neprijatelja, da se vrate natrag istini.

Prve naše pastirske riječi, koje šaljemo vjernicima u Bosni, ove su: Mir vam! Budite među sobom složni! Ne dajte se razdvajati i tako oslabiti. Ne dajte se obećanjima zavoditi. Ne dajte se zastrašiti.

Budite jaki u vjeri i vazda gledajte na najvećega zaštitnika naše vjere Svetoga Jozafata, kojega ove godine slavimo tri stotu godišnjicu mučeničke smrti!

Ovime ujedno pozivam presvijetlog gospodina vikara i sve svećenike, da o toj promjeni obavijeste i upute svoje vjernike. U buduće neka se velečasni oci obraćaju na ovaj Ordinarijat šaljući svoje predstavke preko svog biskupskog vikara.

Osijek: Euharistijski kongres za Slavoniju i Baranju, održan dne 16. i 17. kolovoza u Osijeku, uspio je nada sva očekivanja, te je svojom veličajnošću podsjećao na prošlogodišnji veliki euharistijski kongres u Zagrebu. I u Osijeku su osobno prisustvovali gotovo svi hrvatski i slovenski biskupi, a osobito je kongres bio uveličan prisutnošću zastupnika sv. Oca, apostolskog nuncija Msgr Pellegrinetti-a. Vladu je zastupao ministar za prosvjetu i vjere Dr. Antun Korošec. Elita katoličke inteligencije progovarala je na javnom zborovanju onim sakupljenim tisućama naroda u duboko shvaćenim referatima o temama koje se odnose na temeljitu kršćansku obnovu vjernikâ u ravnoj Slavoniji i Baranji. Pričest djece u pukovnijskom vrtu bila je sigurno najljepša tačka ovoga velebnoga slavlja, koje je dostojno zaključeno bilo svečanom procesijom. Za trajanje kongresa davala se je u osječkom kazalištu drama »Baltazar« od Calderona, u prevodu i priredbi književnika Antuna Matasovića. U kinima su davane prikazbe iz života Spasiteljeva, a u gornjogradskoj župnoj crkvi oratorij »Žrtva Abrahamova«,

Zagreb: † Dr. Stjepan Cukac. Kaptol Vrhbosanski primio je od obitelji vrloga pokojnika slijedeću žalobnu obavijest:

Tužnim srcem javljamo svim rodacima, prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da nam je naš nezaboravni brat, odnosno šogor, ujak i stric, prečasni gospodin Dr. Stjepan Cukac, začasni kanonik, profesor i katiheta kr. II. velike (dolnjogradske) gimnazije u petak 11. srpnja u 9½ sati prije podne u 58. godini života, nakon duge i teške bolesti, primivši sv. Otajstva umirućih, blago u Gospodinu preminuo.

Smrtni ostaci nezaboravnog pokojnika dignuti će se u subotu 12. srpnja u ½6 sati poslije podne iz mrtvačnice na Mirogoju, te sahraniti na skupnom groblju na vječni počinak.

Zadušnice čitat će se u utorak 15. srpnja u 9 sati prije podne u župnoj crkvi u Klanjcu.

U Zagrebu, 11. srpnja 1924.

Počivao u miru!

Rim.

Nove odredbe za postignuće oprosta Porciunkule. Odlukom svete Apostolske Penitencijarije (odsjek za oproste) od 10. srpnja ov. god. postavljaju se, umjesto privremenih odredaba iz god. 1910. i 1911. slijedeća definitivna pravila za oprost Porciunkule:

I. Da se ni u čemu ne okrnji štovanje što ga vjernici iskazuju kapelici Porciunkule u Asizu, nego da se sve više ono poveća, neka se odsele ne može na drugi dan kolovoza zadobiti oprost Porciunkule u nikakvoj crkvi i nikakvu oratoriju, pa makar i pripadali Franjevačkom kojem redu, i makar se dosele to i moglo, ako su isti udaljeni od spomenute kapelice manje nego tri kilometra.

II. Povlastica ovoga oprosta koja je dosele kome zauvijek dana, neka ostaje i dalje na snazi, ali se moraju ubuduće i u takovim slučajevima obdržavati sva pravila ovoga novoga dekreta izuzevši samo onu odredbu o daljini triju kilometara.

III. Sve privremene povlastice od kogagod podijeljene, bile one podijeljene na izvjesno ili neizvjesno vrijeme (»sine die«) — kao što je n. pr. »sine die« dana povlastica Pija X. da se može dobiti oprost Porciunkule u svima župnim i drugim crkvama — neka se od dana 31. prosinca tekuće godine smatraju za dokinute i neka prestanu. Ako bi se ubuduće htjelo moliti za nove povlastice, neće se molbe uvažiti drukčije nego ako Ordinarij mjesto molbe preporuči i posvjedoči da je to uistinu zgodno i korisno.

IV. Ako se kad imadne podijeliti ova povlastica, neka se u prvom redu uzme obzira na ona svetišta koja su posvećena Bl. Mariji Djevici od Anđelâ ili Franji Asiškom, ili u kojima imade sjedište koja od franjevačkih bratovština; ako takovih ne bude, neka se ponajviše odaberu crkve katedralne ili župske.

V. Da se ovom povlasticom obdare crkve ili javni oratoriji, treba da budu udaljeni tri kilometra od drugih crkava ili oratorija koji pripadaju kojemu franjevačkom redu ili koji uživaju istu povlasticu.

VI. Ako se iz kojega posebnoga razloga ovaj oprost bude podijelio polujavnim oratorijima, neka nikome to ne bude u korist osim zadruzi ili zboru vjernikâ u čiju su korist oni oratoriji podignuti.

VII. Mjesni Ordinariji, župnici i isti rektori crkava u kojima bude postojala ta povlastica, neka imaju vlast, ako to budu iz opravdanih razloga smatrali za korisno, umjesto dana drugoga kolovoza, ako on ne pada u nedjelju, odrediti za postignuće oprosta prvu slijedeću nedjelju.

VIII. U istim crkvama ili oratorijima, za vrijeme dok budu otvorene da ih vjernici po propisu pohode u svrhu postignuća oprosta, neka tako dugo budu vjernicima na štovanje izložene relikvije sv. Franje Asiškog ili Bl. Djevice Marije, ili barem slika ili kip istoga sveca ili Bl. Marije Djevice od Anđelâ. Osim toga neka se tu Bogu uprave javne molitve za sv. Oca Papu i za cijelu vojujuću Crkvu, za iskorijenjenje krivovjerstava i obraćenje grješnika, za mir i slogu svih naroda, u vrijeme koje se za to bude činilo zgodnijim; i nakon što se je prije zazvalo Bl. Djevicu Mariju od Anđelâ i Serafskoga Patrijarku, i izmolilo Litanije Sviju Svetih, neka se taj sveti obred zaključi blagoslovom sa Presvetim Sakramentom.

IX. Tko želi postići oprost Porciunkule, neka ispovjedi svoje grijehe, i od njih, ako ustreba, odriješen, neka primi svetu pričest; neka pohodi crkvu ili oratorij koji su obdareni tom povlasticom, i po običaju neka se pomoli na nakanu sv. Oca Pape, to jest izmoli barem šest Očenaša, Zdravo Marija i Slava Ocu kod svakog od tih pohoda što ih učini da opet i opet zadobije oprost.

X. Na dan drugoga kolovoza ili prve slijedeće nedjelje treba da se pod br. IX. spomenutih uvjeta drže i oni, ako hoće zadobiti oprost, koji su za ostale dane u godini obdareni takovom povlasticom da mogu samim izmoljenjem od šest Očenaša, Zdravo Marija i Slava Ocu zadobiti, osim drugih oprosta, također i oprost Porciunkule.

Holandija.

Međunarodni euharistički kongres u Amsterdamu. Vrijedni i revni holandeski katolici imali su ove godine veliku čast, da je u njihovoj zemlji održan međunarodni euharistički kongres. Za mjesto kongresa odabran je veliki lučki grad Amsterdam. Kongresne su svečanosti obavljene s takovim sjajem i uz tako ogromno učestvovanje, da su podsjećale na do sada najuspjelije euharistične kongrese. Holandeski su katolici uprli sve sile za što veličajniji uspjeh. Kongres je započeo dne 22. srpnja dočekom papinskog legata kardinala van Rossuma, koji je i sam rodom Holandez. Ranim jutrom podoše izaslanici kongresnog odbora u Ymuiden da pozdrave papinskog legata, koji je tamo prispio iz Antwerpena parobrodom »Batavia II.«. Ove je izaslanike predvodio Namurski biskup Heylen, predsjednik općega odbora za održavanje međunarodnih euharističkih kongresa. Vožnja papina legata od Ymuidena kanalom do Amsterdama bila je triumfalna povorka od koje se sjajnija gotovo ne može zamisliti.

U tren oka, da se tako izrazimo, sakupi se oko »Batavije« velika brodarica od po prilici 300 lađa, od motornoga čamca do trokatnoga salonskoga parobroda, da najsvečanije pozdrave visokoga gosta. Glazbe i pjevački

zborovi orili se zrakom. Snažni, od katoličkog oduševljenja nošeni poklici pozdravljali su legata koji je, prijazno rukama odzdravljajući i blagosiljajući, stajao na palubi.

Započe vožnja. Svaki brod hoće da dođe uz »Bataviju« te pozdravi crkvenoga kneza. Brodovi se šarene od cvijeća, zastava i svečano zakićenih jarbola. Na obe strane kanala čeka bezbrojno mnoštvo, šareno i ono kao zastavice kojim djeca veselo mašu. Sve se više brodova priključuje.

Unatoč širini kanala stiska postaje sve veća, te lučka policija ima pune ruke posla da održi red. Pred Ruyterkadom se kardinal ukrca u manji, bijeli, posve papinskim bojama iskićeni motorni čamac. Divan pogled pružaju barke volendamskih lađara, koje, sve nakićene holandeskom zastavom i papinskim barjačićem na vrhu jarbola, stajahu razvrstane kao u bojnom redu. Nošnje žena i muževa na barkama posve se osebujno dojimaju. A onda sve barke defiliraju dvije po dvije.

Nepregledno mnoštvo puka na obali, na lađama, na kućama, pokazuju kako napeto je grad čekao na visokoga crkvenoga kneza, uza sve napadaje onih fanatika i slobodoumnika koji su još svu prošlu noć dijelili prosvjedne letake i po uličnom taracu bojama našarali svoje prosvjede. Ekstremni su protestanski krugovi kroz mjesece vodili strastvenu hajku proti kongresu, a u nedjelju pred kongres održali su opći protestanski pokornički dan da njim »zadovoljštinu Bogu dadnu za papističke grozote *predstojećega kongresa*«.

Na pristaništu dočekaju papinskog izaslanika kardinali, među njima pariški kardinal nadbiskup Dubois, kölnski kardinal Dr. Schulte, breslavski kardinal knezbiskup Bertram, bečki kardinal nadbiskup Dr. Piffl, mnogo inozemnih nadbiskupa i biskupa i sveukupni holandeski episkopat: cijeli taj odlični zbor okružen impozantnim brojem crveno uniformiranih malteških vitezova. Nažalost — i to gorko osjećaju holandeski katolici — pri tome nije bila službeno zastupana vlada kao ni grad Amsterdam.

U četveropregu se proveze kardinal gradom sve do nešto udaljene crkve sv. Vilibrorda. Puni počitanja i oduševljenja pozdravljaju ga gusto stisnuti redovi puka. Posvuda se čuje pjevanje kongresne pjesme. Holandeski katolici koji su kroz stoljeća bili tlačeni doživješe dan radosnog zanosa i danas ćute sav ponos zbog divne svoje vjere. U crkvi je svetoga Vilibrorda obavljeno crkveno otvorenje kongresa u prisutnosti velikog broja crkvenih dostojanstvenika i biskupa. Haarlemski biskup Callier držao je pozdravni govor legatu. Ovaj je zahvalio u ime svetoga Oca i svoje na veličanstvenom dočeku, podijelio sabranom mnoštvu papinski blagoslov, i dodao je svoju želju, da bi ovaj euharistički kongres nadmašio sva očekivanja. Na to je pročitao pismo svetog Oca u kojemu mu sveti Otac izriče svoju radost što može njega, kao sina holandeske zemlje, da odašalje na kongres. On hoće time da Holandezima, kojih duh radinosti i ustrajnosti on toliko cijeni, dadne osobiti dokaz svoje blagonaklonosti. Neposredno nakon crkvenog otvorenja kongresa održana je u stadionu, ogromnom trkalištu, prva plenarna skupština, kojoj je pribivalo 30.000 osoba.

Poslije svečanog, a ipak nekom tihom sabranošću obavljenog otvorenja kongresa započela je vanredno živahna djelatnost. U četvrtak je ujutro najprije po svim crkvama održana svečana biskupska služba Božja. Osobito je zanimanje pobudila crkva svetog Ružarja, u kojoj je tokom kongresa svaki dan obavljena pontifikalna služba Božja po istočnom obredu. Pod tom je službom vjernicima dijeljena pričest pod obadvjema prilikama. Grčke je korne napjeve uzorno izvodio jedan amsterdamski dječački zbor. Poslije podne su zborovali razni narodi u pojedinim svojim odsjecima. Svaku su večer istodobno na tri mjesta održavani zajednički sastanci, kod kojih su nastupali glasoviti govornici svih naroda. Među učesnicima je kongresa vladao neobično živ duh bratske ljubavi, što se je tim blagotvornije osjećalo, što je svijet još uvijek daleko od mira. Kada je kod franceske sekcije jedan govornik nabacio da su se opet počele nadovezivati veze prijateljstva među njemačkim i franceskim đacima i radnicima, i da bi to valjda moglo biti ishodištem izmirenja koje bi poteklo od samih naroda, bez obzira na zakučaste poteze diplomatâ — provali kod tih riječi iznenada takav pljesak i odobravanje, da su mnogi prisutni bili do suza ganuti te si je svaki morao reći: da se pravi mir među narodima može uspostaviti samo u duhu ljubavi što ga naučava katolička Crkva.

U subotu je ujutro bilo jedno drugo velebno poklonstvo iskazano Spasitelju, božanskom prijatelju djece, kada je pod misom, koju je u stadionu pred mnoštvom od 30.000 duša čitao dijecezanski biskup, pristupilo k svetoj p r i č e s t i d o 10.000 a m s t e r d a m s k e d j e c e. Tko je imao sreću prisustvovati ovome prizoru gdje je tako velik broj katoličke mladeži primio svetu pričest, taj neće moći više nikada zaboraviti tih časova.

U subotu je bila održana svečana zaključna sjednica 27. međunarodnoga euharistčnog kongresa u prisutnosti kardinalâ i episkopata. Biskup je Weijlen pročitao odgovor kraljice Vilhelmine na poklonstveni brzojav, i izjavio je da je nemoguće pročitati sve rezolucije. Slijedili su kratki govori, koje su izrekli Papadopoulos, zastupnik istočnih vjernika, te biskupi ugarski, čehoslovački i poljski. U ovom zaglavnom govoru je biskup Heylen zamolio kardinala legata da opet isporuči svetom Ocu zavjeru vjernosti kongresa. Nepregledno se je mnoštvo ljudi skupilo u stadionu te je oduševljeno odobravalo govorniku. Na to je slijedio završni govor kardinala legata. Zahvalio je svima učesnicima kongresa na poklonstvu odanosti, i podijelio je blagoslov.

U nedjelju dne 27. srpnja držana je od kardinala van Rossuma kao zaključna pobožnost pontifikalna služba Božja u stadionu, kojoj je pribivalo preko 30.000 osoba, među njima svi kod kongresa nazočni kardinali, t. j. osim gore navedenih još i kardinali Bourne (London), Casanova (Toledo) i Sincero (Rim), do 60 nadbiskupa, i mnogo drugih prelata. Pjevao je pod misom zbor od 3000 djece. Popodne je u stadionu — po gradu toga još ne dozvoljavaju holandeski zakoni — održana veličanstvena procesija, nakon koje je kardinal legat Presvetim Otajstvom blagoslovio puk. Kao svršetak je zaorio gromorni pijev Tedeuma, otpjevanog iz grla tisućâ duboko tronutih kršćana, te je odjekivao onim silnim prostorom sjećajući na vječni slavodobitni pijev nebeskih blaženika.

PROSVJETA.

Dr. fra Julijan Jelenić: Povijest Hristove Crkve. II. knjiga. (Godina 313.—692.) Nakladnik Savez Trećega Reda (Narodna Knjižara u Zagrebu.) 8° Str. 184. Zagreb 1924. Tisak Nadbiskupske tiskare.

Druga knjiga Jelenićeve Povijesti Hristove Crkve obrađuje drugo doba crkvene povijesti: doba osobito nutarnjih dogmatskih borbi koje su Crkvu kraj njezina snažnog porasta i brzog raširenja neprestano, u većem ili manjem opsegu, pratile i često je duboko potresale i ugrožavale njezino jedinstvo; ali također i doba velikih Otaca istočnih i zapadnih, doba naučnog produbljenja crkvene dogme i izgradnje crkvene discipline. Prvi dio knjige (str. 5.—85.) obrađuje izvanjsku povijest ovoga razdoblja, i to I. širenje kršćanstva (5.—28.), pod kojim je naslovom također obrađen postanak i nauka islama (23.—28.), i II. raskole i krivovjerja (str. 28.—85.). Drugi dio (str. 86.—175.) radi o unutarnjoj povijesti, i to I. o crkvenom ustrojstvu (86.—104.), II. o kršćanskom životu (105.—129.), III. o crkvenoj znanosti (130.—160.), IV. o crkvenoj umjetnosti ovoga razdoblja (161.—175.).

I ovaj novi svezak u nizu Jelenićevih povjesničkih spisa zaslužuje svojim sadržajem kao i svojom naučnom obradbom, te lijepom opremom, da nađe što većega odziva, te ga mi svojim čitateljima najtoplije preporučujemo.

Život Sv. Alfonza Rodrigueza, brata Coadiutora D. I. Njemački napisao Melhior Hausherr D. I. Pohrvatio Josip Celinšćak D. I. 12° Str. 286. S dvije slike. Zagreb 1924. Tiskom Glasnika Srca Isusova. Cijena 12 Din.

Naša hrvatska nabožna književnost ako i ne oskudijeva molitvenicima, nažalost je vrlo siromašna svetačkim životopisima, koji su ipak jedno od najvažnijih pomagala za proširenje pravoga i dubljega shvaćanja kršćanskoga svrhunaravnoga života ne samo među prostim pukom, nego i među njegovim vođama. To će biti jedan od razlogâ pličine naše religioznosti na koju se u više zgoda potužiše naši katolički časopisi. Sastavljač molitvenika daje što ima, i neizbježiva je neka šablona koja ne može a da ne bude donekle pogibeljna za iskrenost držanja duše pred Bogom. Dočim u životu svetih, gdje nam pred očima odsijeva kako i kamo Bog dušu vodi progovara nam sam Bog, i to bi se moralo, uz život Isusov i Gospin, najvećma proučavati i uzimati kao putokaz na stazama kršćanskoga života. Dakako da se pri tome mora i kod pisanja i kod čitanja svetačkih životopisa uvijek imati pred očima dvoje: prvo, da se prije svega nastoji preko vanjskih i često neobičnih i čudesnih životnih zgoda prodrijeti u nutrinu duše i njezina života pred Bogom i u Bogu — stvar, koja se, kako izgleda, dosta često puštala s vida; i drugo, da ništa nema individualnijeg od putova kojima Bog vodi svaku pojedinu dušu, osobito duše velikih svetaca, pa da stoga često možemo primijeniti onu: »laudandus, non imitandus«.

Spomenutim nedostacima je ovaj životopis sv. Alfonza izbjegao tim lakše, što je svetac iz poslušnosti zapisivao svoja nutarnja rasvjetljenja. Ovaj životopis koliko je zanimljiv, toliko će biti veoma koristan ne samo redovničkoj mladeži i redovničkim zadrugama uopće, nego i svima kršćanima, jer su bitnost kršćanskog života i vrhovni mu ideal svima zajednički.

Toplo preporučujemo, sa željom, da se rad u tome smjeru nastavi, i da se ovo i sva buduća slična izdanja što više prošire.

Dr. Antun Mahnić: Na raskršću dvaju doba. — Nezaboravni veliki biskup Mahnić govori nam i nakon svoje smrti. Govori nam stilom i zanosom starozavjetnih proroka i autoritetom crkvenih velikih učitelja. U nakladi »Narodne Prosvjete« izašla je njegova knjiga »Na raskršću dvaju doba«, koju je veliki pokojnik pisao u vrijeme svjetskoga rata i zasjedanja poslijeratnih mirovnih konferencija. Jezgru svojih nazora sažeo je biskup Mahnić u tu knjigu. Kao što sv. Augustin u svojem djelu de Civitate Dei promatra historiju starih naroda i država u vidu vječne božanske Pravde, tako i biskup Mahnić prikazuje kao kršćanin razvoj evropskih naroda i državâ od pojave Lutera do najnovijih svjetskih događaja. Oštrim kritičnim nožem secira on tri glavne struje, koje se bore za prevlast u evropskom životu. On govori o liberalizmu i socijalnoj demokraciji, razlažući i pobijajući njihove doktrine, a onda s najvećom zabrinutošću kliče: »Teško tebi Evropo!« i »Jerusalem, Jerusalem convertere ad Dominum Deum tuum!« S najvećim zanosom upozorava veliki pisac na čudesa u Lurdu, na rad velikih papa Pija IX., Leona XIII., Pija X. i Benedikta XV. te željeznom logikom izvodi zaključak, da Evropi nema spasa, dok ne prihvati načela kršćanskoga demokratizma i dok se ne povrati nepokolebivoj Petrovoj stijeni. Ova savremena knjiga stoji 6 dinara, s poštom 7 dinara, a naručuje se kod Narodne Prosvjete, Zagreb I., pošt. pret. 109.

Dr. Andrija Živković: Katolička prosvjeta naša savremena dužnost, jest knjiga za koju se može reći, da je prava riječ u pravo vrijeme. U njoj pisac razlaže o načelima katoličke prosvjete i upućuje na način, kako će se do nje doći. Pisana je uvjerljivo i trijezno, a namijenjena je u prvom redu onim dobrim i čestitim ljudima, koji još prezaju, da otvoreno pomažu nastojanje hrv. katoličkog pokreta. Radi toga su u knjizi kratkim potezima i iznešene tekovine prosvjetnog nastojanja kat. pokreta. Time knjiga dobiva praktičnu vrijednost kao priručnik za svakog, koga pučka prosvjeta interesira i tko na njoj radi. Naša je želja, da naše svećenstvo što više proširi ovu knjigu, koja to zavređuje. Cijena joj je za današnje prilike malena, 8 dinara, a naručuje se kod Prve hrvatske dioničke tiskare u Osijeku.

Dr. Lang: Slava presv. krvi Isusovoj. — Od ove je knjižice g. 1922. izašlo prvo izdanje u velikoj nakladi i brzo raspačano. Evo pred nama i novog, drugog izdanja, koje je znatno prošireno, tako da je od 60 stranica prvog izdanja naraslo na ravnih 100 strana. Dodana su dva posve nova poglavlja (među njima o čašćenju sv. krvi u Ludbregu), te mnogo novih molitava. Napose valja istaknuti, da je križni put u ovom izdanju urešen sa 14 lijepih slika; knjižica stoji samo 4 dinara, s poštom Din. 4.50, a naručuje se kod knjižare Narodne Prosvjete u Zagrebu, I. pošt. pret. 109.

Odgovorni urednik dr. Marko Alaupović. Tiskara »Bos. Pošte« u Sarajevu. Izdaje Kaptol Vrhbosanski.

Kod KAPTOLA VRHBOSANSKOGA mogu se još dobiti ove knjige:

Sv. Pismo, pučko izdanje, t. j. **sva četiri Evanđelja,** po Mateju, Marki, Luki i Ivanu sa Djelima Apostolskim, u jednoj knjizi, te još napose Mali molitvenik. Oboje lijepo ukoričeno. Žepni format. Ne prodaje se jedno bez drugoga, već oboje zajedno. Sv. Pismo i Mali molitvenik stoji zajedno 25 D. S poštarinom stoji 27 D.

Sveto Pismo od Dr. Josipa Stadlera:
2. Djela Apostolska. Uvezana 10 dinara.

Spomen-knjiga iz Bosne. Sjajno izdanje. 147 slika. Uredio Dr. Ivan Sarić. 100 dinara.
Glagoljica i hrvatska štampa. Broširana 2 dinara.
Katarina, kraljica bosanska. Broširana 2 dinara.
Upisnica u bratovštinu Srca Marijina. Broširana 1 dinar.
Psallite Domino. Broširano 2 dinara.
Kršćanska obitelj i posveta Srcu Isusovu. Broširana 2 dinara.
Katolik kod izborničke žare. Broširano 2 dinara.
Nad grobom trojice velikih hrvatskih biskupa. Strana 28. Cijena 1 dinar.
Odgoj djece u obitelji. Strana 40. Cijena 2 dinara.
Svećenik odgojitelj malenih. Strana 48. Cijena 2 dinara.

Ivan Evanđelist Šarić: **Salve Regina.** Stihovi u čast Gospi. Strana 144. Cijena 10 dinara.

Judita epska pjesma u pet pjevanja. Spjevao Iv. Ev. Šarić. Cijena 2 dinara.

Crkveni celibat. Broširan 2 dinara.

Rusija i Opća Crkva. Od Vladimira Solovjeva. Preveo prof. Ivan Šturlan. Cijena 8 din

Marijina Kongregacija. Pouka o Marijinoj kongregaciji. Napisao Josip Celinšćak D. I. Uvezana 4 dinara.

O dužnostima čovječjim. Napisao Silvio Pellico. Preveo Niko Stuk. Uvezano 5 dinara.
Papa Pijo X. Napisao Dr. Ivan Šarić. Uvezan 5 dinara.
Sv. Ignacije Lojolski. Životopis. Napisao J. Predragović. Uvezan 8 dinara.
Devet služba Presv. Srcu Isusovu. 4 dinara.
Litanije o Srcu Isusovu. 1 dinar.
Svećenik krvave haljine. Prekrasna novela. 5 dinara.
Filosofija. Od Dr. Josipa Stadlera:

1. Logika. Dio I. Dialektika. Uvezana 10 dinara.
2. Logika. Dio II. Kritika. Uvezana 10 dinara.
3. Opća metafizika ili Ontologija. Uvezana 10 dinara.
4. Kozmologija. Uvezana 10 dinara.
5. Psihologija. Uvezana 10 dinara.
6. Naravno Bogoslovlje. Uvezano 10 dinara.

Vrhbosna. Katoličkoj Prosvjeti. Može se dobiti ukoričena još od god. 1889., 1891., 1892., 1894.—1896., 1898., 1901.—1907., 1909., 1910., a neuvezana 1915.—1918. Svako godište po 20 dinara.

Slike presv. Srca Isusova bez boja 400 komada 100 dinara.

Posvetna molitva familije Srcu Isusovu. 100 komada 10 dinara.

Zidna karta Nadbiskupije Vrhbosanske u dvije boje. Potpuno opremljena za zid. Lijep i koristan kućni ures. Cijena 25 dinara.

Pošiljke se otpremaju pouzećem uz naplatu poštarine i zamota.